

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU1

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslag för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet i enlighet med ett förslag som lagts fram gemensamt av Moderaterna och Kristdemokraterna och som är baserat på partiernas motioner för utgiftsområdet. De föreslagna anslagen uppgår till totalt knappt 48,4 miljarder kronor för 2019. Utskottets förslag avviker från budgetpropositionen när det gäller anslagen till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården. I fråga om övriga anslag inom utgiftsområdet finns det inga avvikelser mellan utskottets förslag och förslaget i budgetpropositionen. Därmed avstyrker utskottet Sverigedemokraternas, Centerpartiets och Liberalernas alternativa budgetförslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till bemyndigande.

Vidare föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av ett motionsyrkande om fördubblad kränkingsersättning till brottsoffer.

Företrädarna för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet har inte deltagit i besluten och redovisar i stället sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:1 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Cirka 40 yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 4	7
Åtterrapporering av vissa tillkännagivanden om rättsväsendet	18
Anslag inom utgiftsområde 4	21
Särskilda yttranden	48
1. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (S, V, MP)	48
2. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (SD)	50
3. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (C)	52
4. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (L).....	55
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	58
Propositionen	58
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	58
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	61
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	63
 <i>Tabeller</i>	
Anslag till Polismyndigheten	22
Anslag till Säkerhetspolisen.....	25
Anslag till Åklagarmyndigheten	26
Anslag till Ekobrottsmyndigheten	28
Anslag till Sveriges Domstolar	28
Anslag till Kriminalvården	30
Anslag till Brottsförebyggande rådet	32
Anslag till Rättsmedicinalverket.....	32
Anslag till Gentekniknämnden	33
Anslag till Brottsoffermyndigheten	33
Anslag till Ersättning för skador på grund av brott.....	34
Anslag till Rättsliga biträden m.m.	35
Anslag till Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	36
Anslag till Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	37
Anslag till Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete.....	37
Anslag till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.....	38
Anslag till Domarnämnden	38
Anslag till Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet.....	39

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 4

a) Anslagen för 2019

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor utskottet anger, anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2018/19:1 utgiftsområde 4 punkt 1 och motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 8,

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1,

2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 1–3,

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkandena 20 och 21,

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 3 och 5 samt

2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 1–3, 6 och 8–10 samt avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 7, 12, 14 och 25,

2018/19:135 av Adam Marttinen m.fl. (SD),

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 15,

2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD),

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 13,

2018/19:2621 av Johan Hedin m.fl. (C),

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 8,

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 21,

2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 4, 5, 7 och 11 samt

2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L).

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 114 000 000 kronor under 2020–2022.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 4 punkt 2.

2. Fördubblad kränkingsersättning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om fördubblad kränkingsersättning till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 12 december 2018

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S)*, Andreas Carlson (KD), Tomas Tobé (M), Petter Löberg (S)*, Carl-Oskar Bohlin (M), Adam Marttinen (SD)*, Maria Strömkvist (S)*, Linda Westerlund Snecker (V)*, Kristina Axén Olin (M), Katja Nyberg (SD)*, Joakim Sandell (S)*, Carina Ödebrink (S)*, Johan Pehrson (L)*, Henrik Vinge (SD)*, Ingemar Kihlström (KD), Jonny Cato Hansson (C)* och Annika Hirvonen Falk (MP)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 1 och 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2018/19:1 i de delar som gäller utgiftsområde 4 Rättsväsendet och 37 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2018. De behandlade förslagen finns i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2019 och de avvikelser från dessa som föreslås i anslagsmotioner från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Utskottets förslag till anslagsfördelning finns i bilaga 3.

I propositionen anförs att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4 s. 11). Utgångspunkten för förslagen i propositionen har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har vissa generella justeringar av anslagen gjorts i enlighet med vad som redovisas i propositionen. Regeringen har avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som summan av de utgifter som hör till utgiftsområdet högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har, med bifall till en reservation från Moderaterna och Kristdemokraterna, den 12 december 2018 bestämt utgiftsramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet för 2019 till 48 383 859 000 kronor (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). I detta ärende ska justitieutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag inom utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I propositionen lämnar regeringen en sådan redovisning. Mot bakgrund av de principer som har tillämpats vid

utförningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering har dock regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden analyserat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 4 i budgetpropositionen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målen för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Sedan redogörs för regeringens återrapportering av vissa tillkännagivanden om rättsväsendet. Därefter behandlas de förslag i budgetpropositionen och de motioner som bedöms påverka anslagen inom utgiftsområde 4 för budgetåret 2019.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 4

Propositionen

Mål för utgiftsområdet

Huvuddelen av resurserna inom utgiftsområde 4 avser kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. Denna verksamhet syftar till att öka tryggheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott, se till att den som begått brott lagförs, verkställa påföljder och rättsliga anspråk samt ge stöd till dem som drabbats av brott. I övrigt är rättsväsendets verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att handlägga olika typer av ärenden.

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet, medan målet för rättsväsendet är den enskildes rätts säkerhet och rättstrygghet. Rätts säkerhet innebär att rättskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivas med hög kvalitet. Med rättstrygghet avses att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom.

Målen är beslutade av riksdagen (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:JuU1, rskr. 1997/98:87).

Resultatredovisning

I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnar regeringen i propositionen en resultatredovisning i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Mot bakgrund av de principer som har tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering har dock regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. följande.

Resultatindikatorer

För att bedöma om riksdagens mål för kriminalpolitiken uppfylls används följande indikatorer:

- kvinnors och mäns upplevelse av trygghet enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antalet anmälda brott inom olika brottskategorier
- kvinnors och mäns utsatthet för brott enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Bedömningen av brottslighetens utveckling kompletteras också med information från olika specialstudier.

När det gäller riksdagens mål för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet komplexa begrepp som är svåra att fånga på ett rättvist sätt i enstaka indikatorer. Såväl rättssäkerheten som rättstryggheten bygger på ett välutvecklat och välfungerande rättsväsende. Rättssäkerheten och rättstryggheten belyses således endast indirekt genom de indikatorer som mäter kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendets olika delar. I grunden är också rättssäkerheten och rättstryggheten beroende av att människor har förtroende för rättsväsendet så att de väljer att anmäla brott, delta i brottsutredningar och ställa upp som vittnen. Eftersom människors förtroende är en viktig grundpelare för rättsväsendets verksamhet följs även utvecklingen av förtroendet genom följande indikator:

- kvinnors och mäns förtroende för rättsväsendet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en frågeundersökning som genomförs årligen sedan 2006. I undersökningen svarar varje år runt 12 000 slumpmässigt utvalda personer i befolkningen på frågor om utsatthet för brott, upplevelse av trygghet samt erfarenheter av och förtroende för rättsväsendet. Parallellt med NTU genomfördes 2017 för första gången en undersökning, NTU Lokal, som riktar sig mot ett större urval av befolkningen och som tillåter mer detaljerade analyser. Uppgifter från denna undersökning har emellertid inte använts eftersom utvecklingen över tid är central i resultatredovisningen.

Upplevd trygghet

Enligt NTU har otryggheten ökat sedan 2016 efter flera år av lägre nivåer. Otryggheten är nu tillbaka på ungefär samma nivåer som när mätningarna påbörjades 2006. Fler än tidigare upplever dessutom att otryggheten påverkar livskvaliteten.

Kvinnor upplever överlag betydligt större otrygghet än män. År 2017 uppgav 30 procent av kvinnorna att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, att jämföra med 9 procent av männen. Nästan 20 procent av kvinnorna upplever otryggheten som så påtaglig att den påverkar livskvaliteten. Det finns enligt regeringen därför skäl att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet. Otryggheten i samhället är ojämnt fördelad även på andra sätt. Exempelvis oroar sig betydligt fler äldre än yngre för brottsligheten i samhället. Otryggheten är också särskilt utbredd i områden med socioekonomiska utmaningar. I de områden i landet som Polismyndigheten betecknar som särskilt utsatta uppges ungefär 55 procent av kvinnorna och knappt 25 procent av männen att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet (Brå 2018:6).

Antalet anmälda brott

Efter en tydlig ökning av antalet anmälda brott mellan 2006 och 2009 stabiliserades nivån kring 1,4 miljoner under några år, för att därefter återigen öka. De senaste tre åren har drygt 1,5 miljoner brott anmälts årligen. Även om

denna utveckling inte behöver betyda att fler brott begås ställs stora krav på rättsväsendet som har fått allt fler ärenden att hantera.

Utvecklingen över tid har i hög grad påverkats av antalet anmälda bedrägerier, som sedan 2007 har ökat med närmare 180 procent. Framför allt är det antalet datorbedrägerier, exempelvis köp på internet med andras kontouppgifter, som har blivit fler. År 2017 ökade de anmälda bedrägerierna dock endast i mindre utsträckning. I stället har anmälningarna för ett antal andra brottstyper ökat, bl.a. trafikbrott och narkotikabrott. Även införandet av den nya brottstypen olovlig identitetsanvändning, som ska motverka missbruk av identitetsuppgifter, har tydligt påverkat det totala antalet anmälda brott.

De anmälda sexualbrotten fortsatte också att öka under året. År 2017 anmäldes 8 procent fler sexualbrott än året innan. Framför allt ökade antalet anmälda våldtäkter mot flickor och kvinnor över 15 år samt sexuella ofredanden mot kvinnor över 18 år. Antalet anmälda sexualbrott har länge ökat i Sverige och enligt Brå (2017:5) kan detta delvis förklaras av att benägenheten att anmäla sådana brott sannolikt har ökat. Över tid har antalet anmälda våldtäkter också påverkats av flera lagändringar som innebär att våldtäktsbegreppet har utvidgats.

Antalet anmälda fall av misshandel minskade 2017, bland både män och kvinnor. Även anmäld misshandel mot yngre barn i åldern 0–6 år minskade efter många års kontinuerliga ökning. Anmäld misshandel mot barn har ökat under flera decennier, vilket enligt studier bl.a. beror på ökad anmälningsbenägenhet vid exempelvis förskolor och skolor.

De anmälda tillgreppsbrotten fortsätter att minska, en trend som har pågått i många år. Liksom 2016 avsåg minskningen 2017 framför allt kategorin snatteri och övriga stölder. Ett undantag bland de allt färre anmälda tillgreppsbrotten är bostadsinbrott, som i stället har ökat de senaste tio åren.

Nationella trygghetsundersökningen

Regeringen konstaterar att långt från alla brott anmäls och att benägenheten att anmäla kan variera över tid och mellan olika brottskategorier. Antalet anmälda brott är således ingen tillförlitlig indikator på brottslighetens utveckling. Frågeundersökningar som NTU är därför ett viktigt komplement för att kunna bedöma brottsutvecklingen. NTU omfattar ett tiotal vanliga brottstyper som drabbar enskilda personer och hushåll.

Andelen som uppger att de har utsatts för något brott mot enskild person (misshandel, hot, trakasserier, sexualbrott eller personrån) låg på en relativt stabil nivå fram till 2014 men har ökat de senaste två åren. I senaste NTU uppgav 15,6 procent att de under 2016 utsatts för något sådant brott. Det är den högsta nivån sedan mätningarna påbörjades. Framför allt är det utsatthet för trakasserier, bedrägerier och sexualbrott som har ökat de senaste åren, och ökningarna gäller både män och kvinnor. Särskilt tydligt ökade utsattheten bland unga kvinnor i åldern 16 till 24. Det är sedan 2012 en större andel kvinnor än män som uppger att de utsatts för något brott mot enskild person.

Andelen hushåll som har utsatts för egendomsbrott har minskat tydligt sedan mätningarna började, vilket beror på att de fordonsrelaterade brotten blivit färre. Ungefär 1 procent av hushållen uppger att de utsatts för bostadsinbrott, en siffra som varit relativt stabil genom åren.

I NTU är hot, trakasserier och bedrägerier de vanligaste brotten mot både män och kvinnor. Män uppger i något större utsträckning att de har utsatts för misshandel, personrån och bedrägerier medan en större andel kvinnor uppger att de har utsatts för hot och trakasserier. I NTU är det vidare nästan bara kvinnor som uppger att de har utsatts för sexualbrott. Det är också vanligare att kvinnor uppger att de har utsatts för brott i en nära relation. Exempelvis uppgav de kvinnor som utsatts för misshandel 2016 att gärningspersonen i 40 procent av fallen var en närstående medan motsvarande andel bland män endast var 3 procent.

Efter några år på lägre nivåer ökade utsattheten för misshandel i senaste NTU. Utsattheten är nu tillbaka i nivå med de första resultaten som avsåg 2005. Bland unga män är utsattheten för misshandel dock fortfarande klart lägre än för tio år sedan.

De senaste fyra åren har, enligt NTU, utsattheten för sexualbrott ökat tydligt. För både kvinnor och män handlar det om en fördubbling jämfört med åren före 2013. Kvinnor är emellertid i betydligt högre grad utsatta än män. Mest utsatta är yngre kvinnor. Sexualbrott i NTU innefattar ett brett spektrum av brott, från straffrättsligt lindrigare händelser som blottning till mycket allvarliga händelser som våldtäkt, och de senaste årens utveckling är delvis svårtolkad. Registeruppgifter från sjukvården fram till 2016 visar inte på motsvarande ökning av antalet personer som sökt vård till följd av sexuella övergrepp. Utöver en faktisk ökning av utsattheten kan en möjlig delförklaring till utvecklingen vara att toleransen för sexualbrott och våld i samhället generellt har minskat och bidrar till att fler personer berättar vad de har varit med om. Regeringen anför att Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att belysa utvecklingen på området sedan 2005 för att öka kunskapen om utsattheten för sexualbrott. Uppdraget ska redovisas senast den 29 maj 2019.

NTU mäter även upplevd utsatthet för hatbrott. Hatbrott med främlingsfientliga motiv är klart vanligast, oftast uttryckta som hot eller trakasserier. I de senaste resultaten, som avser utsatthet under 2016, uppgav 2,6 procent av de tillfrågade att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott. Det är den högsta nivån sedan undersökningarna påbörjades 2006.

Av NTU framgår att utsattheten för brott är ojämnt fördelad i befolkningen. Resultaten för 2016 visar att knappt 3 procent av de tillfrågade hade drabbats av två tredjedelar av de brott mot person som rapporterades i undersökningen. Unga vuxna, särskilt kvinnor, och ensamstående föräldrar är grupper som är särskilt utsatta för upprepade brott. Vidare är, som tidigare nämnts, otryggheten enligt NTU betydligt högre i vissa av Sveriges socioekonomiskt utsatta områden än i landet som helhet. I dessa områden är även utsattheten för brott högre men skillnaden är relativt liten och har minskat över tid (Brå 2018:9). En möjlig förklaring till att otryggheten ändå är väsentligt mer

utbredd i dessa områden kan vara att det där i högre grad förekommer brottslighet som inte framgår av NTU, såsom skjutningar, bilbränder och öppen narkotikahandel. En fördjupad studie av Brå (2018:6) visar också att ordningsproblem som nedskräpning, buskörningar och skadegörelse i betydligt högre utsträckning upplevs som ett problem i socialt utsatta områden. Brås studie pekar även på att kriminella personer i dessa områden påverkar benägenheten att anmäla brott eller vittna och begränsar möjligheten för boende att röra sig tryggt i områdena. De undersökta områdena utmärks vidare av kvinnors frånvaro i det offentliga rummet, vilket kan påverka särskilt kvinnors trygghet negativt.

Regeringen påpekar att inte heller NTU ger en fullständig bild över brottsligheten i samhället, bl.a. på grund av att undersökningen inte omfattar brott mot företag eller brott som inte är riktade mot någon enskild person, t.ex. narkotikabrott.

Vad gäller den organiserade brottsligheten går det varken utifrån kriminalstatistik eller NTU att få en bild av omfattningen. Det finns dock tecken på en ökad aktivitet inom den organiserade brottsligheten, och Polismyndigheten (Polisens rapport om allvarlig och organiserad brottslighet 2017) bedömer att utvecklingen har gått mot mer avancerade brottsupplägg och en bredare samverkan mellan kriminella aktörer de senaste åren. Enligt Polismyndigheten (Slutredovisning av regeringsuppdrag om insatser mot illegala vapen och explosiva varor i landet, 2018) har också antalet skjutningar med dödlig utgång i kriminella miljöer ökat kraftigt, från ca tio fall per år i mitten av 2000-talet, till runt 40 fall per år 2017. Det totala antalet skjutningar 2017 uppgick till drygt 300, varav en majoritet skedde på allmänna platser i tätbebyggt område. Enligt flera undersökningar (t.ex. Brå 2015:8 och SOU 2017:37) framgår det vidare att välfärds- och förmånssystemen utnyttjas i omfattande utsträckning, ofta med företag och falska eller manipulerade intyg och identitetshandlingar som brottsverktyg. Regeringen anför att Polismyndigheten har fått i uppdrag att ta fram en nationell modell för kartläggning av kriminella nätverk i landet för att man ska få en bättre bild av den organiserade brottslighetens utveckling. Kartläggningen ska möjliggöra en bedömning av nätverkens storlek och kapacitet och ska kunna följas upp årligen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2019.

År 2017 konstaterades totalt 113 fall av dödligt våld. Det är sju fall fler än året innan och det högsta antalet sedan i början av 1990-talet. Som framgår ovan har det dödliga våldet med skjutvapen ökat. Samtidigt har andra typer av dödligt våld minskat över tid, framför allt dödligt våld mot barn och alkoholrelaterat dödligt våld mellan vuxna män. Det dödliga våldet mot kvinnor, både totalt och i nära relationer, har också minskat. I förhållande till befolkningen har det dödliga våldet mot kvinnor de senaste tio åren minskat med en fjärdedel jämfört med tioårsperioden dessförinnan.

Förtroendet för rättsväsendet

Enligt NTU fortsatte förtroendet för rättsväsendet att minska förra året och ligger nu på ungefär samma nivå som när mätningarna påbörjades för drygt tio år sedan. År 2017 uppgav 55 procent att de hade ganska eller mycket stort förtroende för rättsväsendet jämfört med 54 procent år 2006. Om de senaste två årens minskningar är början på en ny nedåtgående trend är dock för tidigt att säga.

Flödet i rättskedjan

En viktig del i bedömningen av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras i rättskedjans olika delar. Regeringen anför att rättsväsendets förutsättningar att hantera och klara upp de anmälda brotten i stor utsträckning är beroende av vilken typ av brott som anmäls. Offerbrott utan interaktion som skadegörelse och vissa stölder är t.ex. överlag svårare att klara upp än t.ex. ingripandebrott som narkotikabrott. Även komplexiteten inom brottskategorierna påverkar förutsättningarna för utredningsarbetet. Det finns vidare tecken på att viss brottslighet har blivit mer tidskrävande att utreda. Antalet omfattande ärenden i rättsväsendet har ökat de senaste tio åren. Det rör främst ärenden om ekonomisk brottslighet, våldsbrott eller narkotikabrott, ofta med ett omfattande analys- och bevismaterial, internationella inslag och ett stort antal misstänkta, brottsoffer och vittnen.

Regeringen noterar en uppbromsning av flödet redan i början av rättskedjan. Av propositionen framgår att antalet ärenden som polisen redovisar till åklagare har minskat betydligt jämfört med för tio år sedan. Dessa ärenden var 2017 drygt 25 procent färre än 2007. År 2017 ökade dock såväl de antal ärenden som redovisades till åklagare som de misstankar som kom in till Åklagarmyndigheten och de personupplklarade brotten med runt 3 procent jämfört med året före. I huvudsak förklaras detta av öknings avseende brottstyperna narkotikabrott, trafikbrott, bedrägerier och skadegörelsebrott.

Andelen ärenden som polisen redovisar till åklagare av samtliga inkomna ärenden och andelen personupplklarade brott av samtliga anmälda brott har minskat under senare år och 2016 var andelen personupplklarade brott lägre än på flera decennier. Att andelen ärenden som polisen redovisar till åklagare har minskat på ett liknande sätt indikerar att minskningarna kan härledas redan till detta led. År 2017 uppvisar dock såväl andelen ärenden redovisade till åklagare som andelen personupplklarade brott vissa öknings jämfört med året innan.

Som framgått av tidigare budgetpropositioner gäller de senaste årens försämrade utredningsresultat många olika brottsområden. Till de brottstyper som minskat mest i antal personupplklarade brott sedan den nedåtgående trenden startade 2011 hör misshandel, bedrägerier, vissa stöldbrott och trafikbrott. När det gäller bedrägerier har de anmälda brotten samtidigt ökat kraftigt, vilket resulterat i att andelen personupplklarade brott av anmälda bedrägerier fallit från ca 14 procent 2011 till drygt 5 procent 2017.

Även antalet lagföringsbeslut, dvs. fällande dom i tingsrätt, beslut om åtalsunderlåtelse och godkänt strafföreläggande, har minskat tydligt de senaste åren. År 2017 fattades 31 procent färre beslut än 2009. År 2017 ökade visserligen antalet domslut i tingsrätt med 1 procent, men samtidigt registrerades den lägsta nivån på decennier av domslut med en allvarigare påföljd än böter.

Domstolarnas belastning har till viss del minskat till följd av en regeländring 2008 enligt vilken fler brottmål får avgöras utan huvudförhandling. Domstolarnas belastning i fråga om brottmål har å andra sidan ökat genom att tiderna för huvudförhandling har blivit längre. Mer komplicerade brottmål, som kräver särskilt långa förhandlingstider, har blivit fler och tar allt mer resurser i anspråk. År 2007 utgjorde huvudförhandlingar över 18 timmar 12 procent av den totala förhandlingstiden i tingsrätt och hovrätt. År 2016 hade denna andel ökat till drygt 17 procent. Detta kan vara ett tecken på att rättsväsendet i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra.

Antalet dömda till fängelse

Antalet utdömda fängelsepåföljder har minskat kontinuerligt under en längre tid. År 2017 dömdes drygt 10 400 fängelsepåföljder ut, vilket är färre än på flera decennier och en minskning med en tredjedel sedan mitten av 2000-talet. Medelbeläggningen i anstalt har också minskat tydligt och detsamma gäller straffmassan, dvs. den totalt utdömda fängelsetiden under ett kalenderår, även om denna har stabiliserats sedan 2013. Enligt Brå (1/2017) finns det ett flertal faktorer som sannolikt bidragit till dessa minskningar. Antalet lagförda personer har överlag minskat de senaste åren samtidigt som det har skett en omfördelning av hur olika påföljder används. En omläggning av domstolspraxis på narkotikaområdet som inleddes 2011 verkar också ha påverkat utvecklingen tydligt. Även en minskande andel återfall i brottslighet kan ha bidragit till viss del.

När det gäller återfall i brott visar statistiken att ca 26 procent av männen återfaller i något nytt brott inom ett år medan motsvarande andel för kvinnor ligger runt 17 procent. Störst är risken för återfall bland dem som är mest brottsbelastade sedan tidigare. Bland dem som frigges efter en fängelsepåföljd återfaller knappt hälften inom ett år. I detta avseende är dock trenden positiv över tid, och man kan se en minskning jämfört med början av 2000-talet. Regeringen anför att det är oklart i vilken utsträckning Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser har påverkat utvecklingen.

Brottsförebyggande arbete

Regeringens mål för den brottsförebyggande verksamheten är att brottsligheten ska minska och att antalet brottsoffer ska bli färre.

Av Brås årliga rapport om utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet i Sverige (Brå 2018) framgår att det i de flesta kommuner finns samverkansöverenskommelser och medborgarlöften som utgör grunden för

samarbetet mellan kommunerna och polisen på området. Det finns vidare ett lokalt brottsförebyggande råd eller motsvarande i 85 procent av de kommuner som deltagit i undersökningen.

Samverkan mellan kommunerna och polisen är etablerad i det brottsförebyggande arbetet men det är viktigt att även andra aktörer involveras. I dagsläget uppger många kommuner och kommunpoliserna att de samverkar med andra aktörer i samhället utöver kommun och polis. Exempelvis uppger drygt 60 procent av kommunerna och närmare 80 procent av kommunpoliserna att de samverkar med civilsamhället. Samverkan med näringslivet sker i något mindre utsträckning än med civilsamhället.

Under året har ett stort antal lokala brottsförebyggande åtgärder genomförts av såväl polis som kommuner men också av näringslivsaktörer och civilsamhällets organisationer. Bland de lokala initiativen återfinns ett brett spektrum av åtgärder med såväl situationell som social inriktning. Situationell prevention tar sikte på åtgärder som påverkar förutsättningarna för brott på en specifik plats, medan social prevention omfattar insatser för att minska individens benägenhet att begå brott. Merparten av insatserna är av generell karaktär och riktas mot breda grupper i samhället. Arbetet i större kommuner, inklusive i de särskilt utsatta områdena, inriktas dock i högre grad mot vissa grupper och miljöer och på att förebygga återfall i brott.

Trots den i delar positiva utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet bedömer Brå att detta fortfarande är lågt prioriterat. Resultaten i rapporten visar också på ett fortsatt behov av kunskapsutveckling, särskilt på lokal nivå.

Utredning och lagföring

Regeringens mål för utredning och lagföring är att verksamheten ska bedrivas med högt ställda krav på rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet och att brottsuppleringen ska öka.

Antalet ärenden som Polismyndigheten redovisade till åklagare ökade med 3 procent under 2017. Det är första gången sedan 2009 som antalet redovisade ärenden ökar. Till Åklagarmyndigheten inkom under 2017 ca 164 800 ärenden eller ca 423 000 brottsmisstankar. Det är en ökning med 1 procent vad gäller ärenden och 3 procent vad gäller brottsmisstankar jämfört med föregående år. Sedan 2008 har antalet inkomna ärenden annars minskat med 19 procent.

Antalet personuppljade brott ökade under 2017 i samma omfattning som antalet redovisade ärenden från polis till åklagare, dvs. med 3 procent. Antalet personuppljade brott ökade när det gäller bedrägeribrott, skadegörelsebrott, trafikbrott och narkotikabrott, medan antalet personuppljade tillgreppsbrott minskade. Personuppljningsprocenten (andelen personuppljade brott av samtliga handlagda brott) uppgick till 13 procent, vilket är samma nivå som 2016. Lagföringsprocenten (andelen personuppljade brott av samtliga utredda brott) uppgick till 28 procent, vilket är en minskning med 1 procentenhet sedan 2016.

Dömmande verksamhet

Regeringens mål för Sveriges Domstolar är att mål och ärenden ska avgöras med hög kvalitet och effektivitet. Målbalanserna och omloppstiderna ska hållas på en rimlig nivå.

Vid domstolarna minskade omloppstiderna under perioden 2010–2016. Under 2017 fortsatte den positiva utvecklingen vid tingsrätterna och hovrätterna. Omloppstiderna minskade och verksamhetsmålen för brottmål och tvistemål i tingsrätt samt för tvistemål fram till beslut om prövningstillstånd i hovrätt uppnåddes. Omloppstiderna för brottmål och tvistemål där prövningstillstånd beviljas i hovrätt förbättrades också men verksamhetsmålet uppnåddes inte. Vid förvaltningsrätterna och kammarrätterna bröts den positiva utvecklingen. Omloppstiderna ökade, framför allt vid kammarrätterna, och verksamhetsmålen uppnåddes inte. Vid hyres- och arrendenämnderna ökade omloppstiderna från en redan hög nivå.

Verkställighet av påföljder

Regeringens mål för verksamheten är att påföljderna ska verkställas på ett säkert, humant och effektivt sätt och att antalet återfall i brott ska minska.

Medelantalet klienter i anstalt och frivård fortsatte att minska under 2017. Mellan 2016 och 2017 minskade emellertid medelbeläggningen i anstalt endast 1 procent. I häkte fortsatte de senaste årens ökning av medelbeläggningen. I frivården syntes en fortsatt minskning av medelantalet klienter. Samtidigt som det totala antalet klienter minskade fortsatte personalresurserna att öka.

Under året skedde en rymning från en anstalt i säkerhetsklass 2. Det är den första rymningen från en anstalt i någon av de två högre säkerhetsklasserna sedan 2014. Kriminalvården har fortsatt det sedan tidigare påbörjade arbetet med säkerhetsstärkande åtgärder vid anstalter i säkerhetsklass 2. Antalet rymningar från anstalter i säkerhetsklass 3, den lägsta säkerhetsklassen, uppgick till 24 stycken. Det är nio fler än föregående år och därmed den första märkbara ökningen på flera år.

Cirka 280 allvarliga händelser rapporterades i anstalt under året, vilket är en fortsatt ökning. Ökningen kan till viss del bero på en fortsatt ökad rapporteringsbenägenhet till följd av Kriminalvårdens utbildningsinsatser under året. Knappt hälften av de rapporterade händelserna var riktade mot personal och avsåg främst hot.

Av dem som avslutat en verkställighet inom Kriminalvården under 2017 hade 90 procent en fastställd verkställighetsplan. En knapp fjärdedel av de klienter som avslutade en verkställighet under 2017 deltog i behandlingsprogram, vilket är i nivå med föregående år.

Kvinnor utgör en mycket liten del av det totala antalet klienter inom Kriminalvården. Sex procent av klienterna i anstalt är kvinnor. Bland de klienter som verkställer påföljd inom frivården är andelen högre, ca 15 procent.

Stöd till brottsoffer

Regeringens mål är att skadeverkningarna av brott ska minska och att verksamheten till stöd för brottsoffer bedrivs på ett effektivt och rättssäkert sätt med hög kvalitet. Den som drabbats av brott ska få adekvat information och ett gott bemötande från rättsväsendets myndigheter.

NTU visar att nästan tre fjärdedelar av dem som varit i kontakt med polisen med anledning av utsatthet för brott är nöjda med det bemötande man fått. Omkring hälften av de brottsutsatta är nöjda med den information de har fått från polisen. Andelen nöjda bland både män och kvinnor har ökat med några procentenheter jämfört med 2016. Vidare visar NTU att en majoritet av de personer som varit i kontakt med polisen med anledning av utsatthet för brott är nöjda med polisens tillgänglighet. När det gäller polisens effektivitet och förmågan att utreda och klara upp brottet är bilden betydligt mindre positiv (totalt 28 procent är nöjda). Sammantaget uppger drygt hälften att de har positiv erfarenhet av polisen.

När det gäller personer som har varit i kontakt med en åklagare på grund av utsatthet för brott uppger 50 procent av kvinnorna och 47 procent av männen att de har mycket eller ganska positiva erfarenheter av kontakten med åklagaren. Över tid finns en svag negativ trend som ytterligare förstärkts 2017.

Av dem som har varit i kontakt med en domstol under senare år uppger 59 procent att de är nöjda med bemötandet i domstolen vilket är en nedgång jämfört med de senaste tio åren då utvecklingen har varit relativt stabil.

De rättsvårdande myndigheterna har under året vidareutvecklat sitt arbete med förtroende- och bemötandefrågor och andra brottsofferfrågor, t.ex. har Åklagarmyndigheten låtit ta fram en e-utbildning för att höja kompetensnivån i fråga om brott i nära relationer och om sexualbrott.

Kompetensförsörjning

I september 2017 uppgick antalet anställda inom rättsväsendet till 52 112, en ökning med närmare 2 000 anställda sedan 2013. Framför allt har antalet anställda under dessa år ökat vid Polismyndigheten, Kriminalvården och Sveriges Domstolar. Trots att Polismyndigheten ökar i antal anställda och att antalet på polisutbildningen ökar finns det utmaningar i att fler poliser slutar nu än tidigare samt att alla platser på polisutbildningen inte fylls.

Myndigheternas arbete för att främja jämställdhet och likabehandling bedrivs långsiktigt. För att stärka jämställdheten har regeringen formulerat jämställdhetspolitiska mål inom olika utgiftsområden. Inom Polismyndigheten ska andelen polisutbildade kvinnor, av det totala antalet poliser, öka. Under 2017 var 32 procent av poliserna kvinnor, vilket kan jämföras med att det var 24 procent 2007. Bland de civilanställda uppgick andelen kvinnor till 67 procent under 2017. År 2007 var andelen civilanställda kvinnor 69 procent. Polismyndigheten har vidtagit särskilda åtgärder för att öka jämställdheten, bl.a. åtgärder för att öka andelen kvinnor bland personer i ledningskompetens. Andelen anställda kvinnor inom rättsväsendet är 48 procent vilket är på samma nivå som föregående år. Andelen kvinnor på ledande befattningar har ökat

under 2017 och vid flera av rättsväsendets myndigheter är det en högre andel kvinnor än män totalt, men också som har chefspositioner, exempelvis vid Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten och inom Sveriges Domstolar.

Andelen anställda med utländsk bakgrund vid rättsväsendets största myndighet, Polismyndigheten, uppgick 2017 till 9 procent, en ökning med 0,4 procentenheter sedan 2016. Vid Kriminalvården och inom Sveriges Domstolar uppgick andelen anställda med utländsk bakgrund 2017 till 19 procent respektive 11 procent, vilket är en svag ökning sedan 2016. Flertalet av rättsväsendets myndigheter arbetar aktivt med mångfalds- och integrationsfrågor, i syfte att öka den etniska mångfalden och att bredda kompetensen inom myndigheterna. Polismyndigheten arbetar aktivt med att få personer med utländsk bakgrund att söka till polisutbildningen. Detta görs genom utskick till studie- och yrkesvägledare samt besök på gymnasieskolor som har många elever med utländsk bakgrund. Riktade annonser i sociala medier som visar på mångfalden i Polismyndigheten genomförs också.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att regeringen har avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten mot bakgrund av att propositionen har beslutats av en övergångsregering.

Vad gäller resultatredovisningen anser utskottet att den liksom de senaste åren är utformad på ett pedagogiskt och tydligt sätt, vilket ger utskottet goda möjligheter att både bedöma resultaten och följa resultatutvecklingen över tid.

Utskottet noterar att otryggheten sedan 2016 har ökat efter flera år av lägre nivåer och att fler än tidigare upplever att detta påverkar livskvaliteten. Vidare noterar utskottet att otryggheten är ojämnt fördelad. Den är betydligt högre bland kvinnor än bland män, och den är särskilt utbredd i områden med socioekonomiska utmaningar. I de s.k. särskilt utsatta områdena uppgår t.ex. över hälften av kvinnorna att de känner sig otrygga vid en utevistelse en kväll i det egna bostadsområdet. Utskottet uttryckte redan förra året sin oro över utvecklingen och ansåg att det fanns anledning att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Utskottet noterar vidare att den andel som uppgår att de har utsatts för något brott mot en enskild person enligt NTU har ökat de senaste två åren. Andelen ligger nu på den högsta nivån sedan mätningarna började. Särskilt tydligt ökade utsattheten bland unga kvinnor, som i högre grad än andra utsatts för hot, trakasserier och sexualbrott. De senaste fyra åren har utsattheten för sexualbrott ökat tydligt. Som emellertid anförs i propositionen är de senaste årens utveckling delvis svårtolkad och orsaken till ökningen är inte helt klarlagd. Likväl finns det enligt utskottets mening anledning att hysa stor oro över utvecklingen.

Förtroendet för rättsväsendets myndigheter är fortfarande högt. Emellertid fortsatte förtroendet att minska förra året och ligger för vissa myndigheter, bl.a. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, nu på ungefär samma nivå

som när mätningarna påbörjades för tio år sedan. Regeringen konstaterar i propositionen att det är för tidigt att säga om de två senaste årens minskningar är början på en ny nedåtgående trend. Utskottet vill oavsett detta, liksom förra året, understryka vikten av att rättsväsendet arbetar för att höja förtroendet för rättsväsendet.

Som utskottet konstaterade förra året har antalet ärenden som polisen redovisar till åklagare minskat betydligt jämfört med för tio år sedan, liksom andelen personupplärade brott. Även om det är positivt att antalet ärenden som redovisades till åklagare och andelen personupplärade brott ökade något under 2017 är det enligt utskottet för tidigt att avgöra om detta innebär ett trendbrott. Utskottet ser dock positivt på de tecken som finns på att den negativa trenden är på väg att vända. Samtidigt är det av stor angelägenhet att den utvecklingen också fortsätter.

Det finns även vissa andra positiva resultat att ta fasta på. Andelen återfall i brott uppvisar t.ex. en nedåtgående kurva över tid. Utskottet ser också positivt på att omloppstiderna vid tingsrätterna och hovrätterna fortsatte att minska under 2017, men noterar samtidigt att den positiva utvecklingen bröts vid förvaltningsrätterna och kammarrätterna.

Utskottet konstaterar att rättsväsendet i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra. Detta har till stor del sin förklaring i samhällsutvecklingen och situationen i omvärlden. Ökningen av dödligt våld med skjutvapen, hotet från terrororganisationer, gängbrottsligheten, den organiserade brottsligheten och den ökade andelen brott med it-inslag är alla faktorer som innebär stora utmaningar för rättskedjan. Även polisens omorganisation 2015 påverkar sannolikt fortfarande resultaten. År 2017 var det tredje året i den nya polisorganisationen, men mycket arbete kvarstår (se bl.a. Statskontorets rapport 2018:18, Ombildningen till en sammanhållen myndighet, slutrapport). Det finns således omständigheter som över tid har försvårat de rättsvårdande myndigheternas arbete.

Även om utskottet har förståelse för de utmaningar som rättsväsendet står inför ser utskottet allvarligt på att rättsväsendets resultat på ett övergripande plan, trots de senaste årens resursförstärkningar, inte uppvisar större förbättringar.

Utskottet anser sammanfattningsvis, mot bakgrund av de iakttagelser som gjorts ovan, att de övergripande målen för kriminalpolitiken och rättsväsendet endast delvis har uppnåtts.

Återrapportering av vissa tillkännagivanden om rättsväsendet

Propositionen

I budgetpropositionen, utgiftsområde 4 (s. 45 f.), lämnar regeringen en åtterrapporering av vissa tillkännagivanden om rättsväsendet. Sammanlagt rör

det sig om tio tillkännagivanden, varav sex har gjorts efter förslag från justitieutskottet. Dessutom behandlas ett tillkännagivande som har gjorts efter förslag från justitieutskottet (bet. 2016/17:JuU18 punkt 45, rskr. 2016/17:223) i den del av propositionen som rör utgiftsområde 3 (s. 24).

Tillkännagivandena som har gjorts efter förslag från justitieutskottet rör följande frågor:

- en konsekvensbeskrivning av en kortare överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring
- prioritera brott som begås av djurrättsaktivister
- bättre statistik om brott mot äldre
- stärka rättsväsendets kompetens i arbetet mot brottslighet på internet, öka polisens närvaro på internet och utverka en samlad strategi för att höja kunskapen inom hela rättsväsendet om den it-relaterade brottsligheten
- höjda straff för vapensmuggling (redovisas under utg.omr. 3).

Vidare redovisas i propositionen, utgiftsområde 4, tillkännagivanden som har gjorts efter förslag från konstitutionsutskottet. Dessa rör följande frågor:

- motbudskap i digitala miljöer till våldsförhärlikande budskap som utgör verktyg för extremistiska organisationer
- hanteringen av bl.a. återvändare som fortfarande förespråkar våldsbejakande ideologier
- statlig avhopparverksamhet och ökad kunskap om sådan hos kommuner och andra aktörer
- ensamagerande terrorister och forskning om mekanismerna bakom självradikalisering.

När det gäller frågan om överklagandetid i socialförsäkringsmål och mål om arbetslöshetsförsäkring hänvisar regeringen till att Utredningen om fortsatt utveckling av förvaltningsprocessen har genomfört en konsekvensbeskrivning på området (se SOU 2014:76) och att betänkandet nu har remissbehandlats. Mot den bakgrunden anser regeringen att punkten är slutbehandlad.

Regeringen anser även att de tre tillkännagivandena som rör rättsväsendets arbete mot it-relaterade brott är slutbehandlade. I denna del anför regeringen att var och en av Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Sveriges Domstolar (se prop. utg.omr. 4, s. 46 f.) har redovisat arbete och kompetensutveckling på området och att detta arbete fortsätter. Regeringen har vidare under 2017 beslutat om en nationell strategi för informations- och cybersäkerhet som även omfattar rättsväsendet.

Också tillkännagivandet som rör statistik om brott mot äldre anser regeringen, med anledning av ett ändrat åldersspann i NTU och en studie som Brå publicerade i april 2018, vara slutbehandlat.

Tillkännagivandet om brott som begås av djurrättsaktivister har regeringen tidigare redovisat som slutbehandlat men står nu, efter att riksdagen uppgett att man inte delar denna uppfattning (se bet. 2017/18:KU21, rskr. 2017/18:325), åter som öppet.

Vad gäller tillkännagivandet som rör smugglingsbrott anför regeringen att man som svar på bl.a. det tillkännagivandet den 20 april 2018 beslutade ett tilläggsuppdrag till Uppdraget att utreda vissa frågor på vapenlagstiftningens område (Ju 2017:E). I uppdraget ingår att utredaren med utgångspunkt i de straffskärpningar som gjorts gällande vapenbrott ska göra en översyn av straffskalorna för smuggling och grov smuggling av vapen och explosiva varor. Uppdraget ska redovisas senast den 28 juni 2019. Tillkännagivandet är därmed enligt regeringen inte slutbehandlat.

Också vad gäller de tillkännagivanden som har gjorts på förslag av konstitutionsutskottet uppger regeringen, med hänvisning till bl.a. pågående regeringsuppdrag, att dessa inte är slutbehandlade.

Konstitutionsutskottets uttalande våren 2017 om tillkännagivanden

I samband med att konstitutionsutskottet våren 2017 behandlade regeringens skrivelse 2016/17:75 tog man upp behandlingen av tillkännagivanden och anförde följande (bet. 2016/17:KU21 s. 37 f.):

Konstitutionsutskottet har tidigare välkomnat att regeringen tydligt redovisar när den behandlar ett tillkännagivande i t.ex. budgetpropositionen. Vissa utskott, t.ex. justitieutskottet och näringsutskottet, tar i sina yttranden till konstitutionsutskottet om den nu aktuella skrivelse 75 upp frågor där regeringen hänvisar till behandlingen i en tidigare framlagd proposition. Det kan gälla både icke slutbehandlade och slutbehandlade tillkännagivanden. Konstitutionsutskottet vill framhålla att det är angeläget att regeringen är tydlig i den aktuella propositionen huruvida den anser att ett tillkännagivande är slutbehandlat eller inte med det som redovisas och föreslås. Utskotten ges därmed en möjlighet att reagera i samband med att regeringen gör sin bedömning. Frågan kan därmed behandlas i sitt sakliga sammanhang. Lämpligen kan berört utskott således redovisa sin syn i samband med att regeringen i t.ex. budgetpropositionen redovisar sin behandling av ett tillkännagivande. Om regeringen har redovisat sin syn för riksdagen i en proposition eller skrivelse och inte mött invändningar bör den, inför framtagandet av skrivelse 75, kunna utgå från att riksdagen inte har invändningar mot den hantering som redovisats. Det finns dock inget formellt hinder mot att ett utskott som av något skäl inte uppmärksammat regeringens redovisning återkommer i samband med behandlingen av skrivelse 75.

Utskottets ställningstagande

Det är positivt att regeringen i budgetpropositionen återrapporerar om ett antal av de tillkännagivanden om rättsväsendet som riksdagen gjort till regeringen.

Utskottet har inte något att invända mot regeringens redovisning när det gäller de tillkännagivanden som justitieutskottet har föreslagit.

Anslag inom utgiftsområde 4

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt utskottets förslag i bilaga 3. Det innebär avvikelser i förhållande till regeringens förslag i budgetpropositionen när det gäller fyra anslag. Vidare bemyndigar riksdagen regeringen att under 2019 för anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet ingå ekonomiska åtaganden till ett visst belopp och inom en viss tidsperiod.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om fördubblad kränkningersättning till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

Jämför särskilt yttrande 1 (S, V, MP), 2 (SD), 3 (C) och 4 (L).

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som har väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser anslagsfördelningen inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Det gäller följande kommittémotioner: 2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M), 2018/19:2359 av Adam Martinen m.fl. (SD), 2018/19:2621 av Johan Hedin m.fl. (C), 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) och 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L). I motionerna föreslås ändringar inom ett flertal anslag enligt vad som närmare beskrivs nedan.

Vidare behandlar utskottet ytterligare några motionsyrkanden som bedöms påverka anslagen inom utgiftsområde 4 för budgetåret 2019.

Budgetpropositionen har överlämnats till riksdagen av en övergångsregering. Regeringen konstaterar i propositionen att det inte finns någon särskild reglering av hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas. Regeringen hänvisar till en promemoria från Statsrådsberedningen (Statsrådsberedningens promemoria En övergångsregerings befogenheter, SB PM 1990:1, reviderad 2014-07-07) där vissa riktlinjer har utfärdats för det praktiska arbetet i Regeringskansliet under en övergångsregeringsperiod. När det särskilt gäller en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering anges i nämnda promemoria att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Av 9 kap. 5 § andra stycket regeringsformen följer att den senaste beslutade budgeten ska fortsätta att gälla för det fall riksdagen inte har beslutat om en ny budget. I propositionen anförts att regeringen har bedömt att budgeten för 2019 därför bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018 och att särskilda principer för utformningen har tagits fram efter kontakter med företrädare för Moderaterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och

Liberalerna. Utgångspunkten är således att förslagen utgår från den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Därefter har följande generella justeringar gjorts:

- Anslag som används för förvaltnings- och investeringsändamål har pris- och löneomräknats på sedvanligt sätt. Anslag som avser regelstyrda transfereringssystem har justerats utifrån ändrad makroekonomisk utveckling liksom ändrade volymer (t.ex. antal personer som omfattas).
- Anslag har justerats till följd av beslutade lagar och förordningar, internationella avtal, civilrättsligt bindande avtal eller EU-rättsakter.
- Anslag har justerats med anledning av att riksdagen beslutat om flyttar av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden.
- Anslag har justerats om det krävts för att nödvändiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas.
- För att verksamhet som baseras på ett beställningsbemyndigande för kommande år ska ges förutsättningar att bedrivas i samma omfattning 2019–2021 har anslagsnivåerna för alla år justerats med hänsyn till nivån på beräknade infrianden av de ekonomiska åtagandena 2019.
- Lagförslag som är politiskt okontroversiella, och som inte kan genomföras under pågående budgetår, har inkluderats i de fall det råder politisk samsyn om förslagen.

Vilka konsekvenser för anslagsnivån som tillämpningen av principerna har fått redovisas under respektive anslag.

1:1 Polismyndigheten

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:1 Polismyndigheten för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Polismyndigheten

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
24 716 124	24 753 720	+1 785 000	+3 290 000	+2 100 000	+720 000	+2 540 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 24 753 720 000 kronor för 2019 till anslaget 1:1 Polismyndigheten.

Anslaget får användas för utgifter för Polismyndighetens verksamhet. Anslaget får också användas för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet (avhopparverksamhet).

För 2018 uppgår anslaget till drygt 24,7 miljarder kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 79 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 24 miljarder kronor.

Regeringen uppger att de principer som har tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att den anslagsnivå som regeringen föreslår för 2019

väsentligen motsvarar den fastställda nivån för 2018. Som en följd av de principer som har tillämpats i denna proposition genomförs inte de tidigare beräknade tillskotten till Polismyndigheten för satsningen på ett ökat antal polisanställda och anslaget föreslås därmed inte ökas i enlighet med tidigare redovisade beräkningar.

I propositionen redogör regeringen för ett antal förändringar av anslaget som regeringen bedömt vara nödvändiga.

För att finansiera ökade utgifter hos länsstyrelserna minskas anslaget med 24 000 000 kronor från och med 2019. Anslaget 1:5 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökas med motsvarande belopp. Orsaken till detta är att renodlingen av Polismyndighetens verksamhet har inneburit att vissa av myndighetens uppgifter på djurområdet flyttats till länsstyrelserna under 2018, vilket framgick av budgetpropositionen för 2018 (2017/18:1).

Vidare föreslås att anslaget ökas från och med 2019 med 5 000 000 kronor. Anslaget 1:11 Finansinspektionen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas med motsvarande belopp. Bakgrunden är riksdagens beslut om att de ändamål och verksamheter som avser samordning för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska flyttas från utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning till utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2017/18:100, bet. 2017/18:KU40, rskr. 2017/18:419).

Enligt en dom från EU-domstolen ska beslut om tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation fattas av en domstol eller en oberoende myndighet. För att bidra till finansieringen av arbetet med rättssäkrare beslut i brottbekämpande underrättelsebeslut minskas anslaget med 2 000 000 kronor 2019. Från och med 2020 minskas anslaget med 1 000 000 kronor. Anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten ökas med motsvarande belopp.

Ändringar i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall börjar gälla den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:215, bet. 2017/18:SoU36, rskr. 2017/18:416). Ändringarna innebär bl.a. att berörda förvaltningsmyndigheter ska genomföra tillsyn av den egna verksamheten som berörs av lagen. För att finansiera denna uppgift hos Polismyndigheten föreslås en ökning av anslaget med 150 000 kronor från och med 2019. Anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkandena 2–7 föreslås att anslaget 1:1 Polismyndigheten ökas med 1 785 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska bl.a. användas till att påtagligt öka antalet poliser för att Polismyndigheten ska klara sitt kärnuppdrag att förebygga samt ingripa mot och utreda brott. Målet är att öka antalet polisanställda med 10 000 personer till 2024. Tillskottet ska även möjliggöra en höjning av polisernas löner, förstärka Nationellt forensiskt centrum samt till att modernisera och komplettera polisens utrustning, främst

för poliser i yttre tjänst. Vidare ska tillskottet användas till att stärka Polismyndighetens hantering av vapentillstånd i syfte att korta handläggningstiderna samt ge myndigheten bättre förutsättningar för att använda sig av kamerabevakning. Motionärerna uppger även en önskan om att förstärka polisens hundresurser med målet att dessa ska användas som sökhundar för att hitta vapen och narkotika. Ett yrkande om att öka antalet anställda inom Polismyndigheten framställs även i kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3. I samma motion yrkande 5 framställs även ett yrkande om att höja polisernas löner. I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en särskild satsning på polisens hundresurs för att se till att antalet sökhundar med förmåga att söka efter vapen blir fler.

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:1 Polismyndigheten ökas med 3 290 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska bl.a. användas till att påtagligt öka antalet poliser och målet är att ytterligare 7 000 poliser, utöver Polismyndighetens tidigare utbildningsprogram, ska utbildas fram till 2025 samt att ytterligare 1 500 civilanställda ska anställas fram till 2021. Enligt motionärerna ska tillskottet även möjliggöra en höjning av polisernas löner i syfte bl.a. att göra polisyrket mer attraktivt. Vidare ska tillskottet finansiera en ökning av personalstyrkan hos Nationellt forensiskt centrum, en upprustning av polisens utrustning och ett succesivt införande av kroppskameror som en del av standardutrustningen. Motionärerna framför även att tillskottet ska bidra till att modernisera Polismyndighetens datasystem, förstärka polisens förmåga att agera mot terrorism samt till att återinföra beredskapspolisen. I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) framställs begäran om fler poliser (yrkande 1), fler utbildningsplatser (yrkande 7), höjda polislöner (yrkande 8), ett utrustningslyft för polisen (yrkande 12), införande av kroppskameror som del av standardutrustningen (yrkande 14) samt återinförande av beredskapspolisen (yrkande 25). Även i kommittémotion 2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) framställs en begäran om att Polismyndigheten ska anställa fler civila samt att det ska utbildas fler poliser (yrkandena 5 och 6).

I kommittémotion 2018/19:2621 av Johan Hedin m.fl. (C) föreslås att anslaget 1:1 Polismyndigheten ökas med 2 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska användas till att öka antalet polisanställda samt till att genomföra en riktad lönesatsning för dem.

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget 1:1 Polismyndigheten ökas med 720 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska användas till att öka antalet anställda vid Polismyndigheten. Målet är att ytterligare 10 000 fler poliser ska anställas fram till 2025. Hälften av dessa ska enligt förslaget utbildas som vanligt och resterande 5 000 ska gå en ny ettårig utbildning. Motionärerna föreslår att de nya polistjänsterna ska finansieras av både kommun och stat. Tillskottet ska även användas till en rejäl lönesatsning för

poliserna i allmänhet men framför allt till poliserna i yttre tjänst. Även i kommittémotion 2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 framförs ett yrkande om att anställa fler poliserna enligt den modell som redovisas ovan.

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:1 Polismyndigheten ökas med 2 540 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska bl.a. användas till att kraftigt öka antalet anställda hos Polismyndigheten. Målet är att det inom sju år ska finnas minst 25 000 poliserna och totalt minst 30 000 polisanställda. Tillskottet ska vidare användas till att höja polisernas löner, polisernas kompetensutveckling, förstärka verksamheten vid Nationellt forensiskt centrum samt till att förstärka polisens arbete i den lokala samverkan med kommuner m.m.

Ett yrkande om att öka antalet anställda inom poliserna framställs även i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 20. I samma motion yrkande 21 framställs en begäran om en särskild lönesatsning riktad mot poliserna.

1:2 Säkerhetspoliserna

Regeringens och övriga partierna förslag i fråga om anslaget 1:2 Säkerhetspoliserna för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Säkerhetspoliserna

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
1 492 507	1 565 509	± 0	+110 000	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 565 509 000 kronor för 2019 till anslaget 1:2 Säkerhetspoliserna.

Anslaget får användas för Säkerhetspolisens förvaltningsuppgifter.

För 2018 uppgår anslaget till knappt 1,5 miljarder kronor. Vid ingången av 2018 hade en anslagskredit om knappt 21,7 miljoner kronor utnyttjats. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 1,5 miljarder kronor.

Regeringen uppger att de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att Säkerhetspoliserna tillförs medel enligt tidigare beräkningar. Enligt regeringens kan dock nödvändig verksamhet inte upprätthållas med oförändrad anslagsnivå. Anslaget föreslås därför öka med 55 000 000 kronor 2019. Från och med 2020 beräknas 69 000 000 kronor för detta ändamål.

De förändringar av anslaget som föreslås utöver detta är följande.

Anslaget ökas med 4 700 000 kronor 2019, i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2018. Ökningen av anslaget bedöms nödvändig mot bakgrund av att den nya lagen (2018:585) om säkerhetsskydd,

som träder i kraft den 1 april 2019, innebär utökade uppgifter för Säkerhetspolisen.

Enligt en dom från EU-domstolen ska beslut om tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation fattas av en domstol eller en oberoende myndighet. För att bidra till finansieringen av arbetet med rättssäkrare beslut i brottsbekämpande underrättelsebeslut minskas anslaget med 1 000 000 kronor 2019. Anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten ökas med motsvarande belopp.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:2 Säkerhetspolisen ökas med 110 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska användas till att anställa mer personal, möjliggöra ett effektivare informationsutbyte mellan FRA och Must samt till ökade resurser till personskyddet.

1:3 Åklagarmyndigheten

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Åklagarmyndigheten

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
1 519 317	1 535 760	+75 000	+160 000	± 0	+70 000	+147 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 535 760 000 kronor för 2019 till anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten.

Anslaget får användas för Åklagarmyndighetens förvaltningsutgifter.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 1,5 miljarder kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 12 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 1,5 miljarder kronor.

Regeringen uppger att de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att den anslagsnivå som regeringen föreslår för 2019 väsentligen motsvarar den fastställda nivån för 2018.

Enligt en dom från EU-domstolen ska beslut om tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation fattas av en domstol eller en oberoende myndighet. För arbetet med rättssäkrare beslut i brottsbekämpande underrättelsebeslut ökas anslaget med 3 000 000 kronor för 2019 samt 1 000 000 kronor för 2020 och 2021. Anslaget 1:1 Polismyndigheten och anslaget 1:2 Säkerhetspolisen minskas med motsvarande belopp.

Ändringar i lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall börjar gälla den 1 januari 2019. Ändringarna innebär bl.a. att berörda förvaltningsmyndigheter ska genomföra tillsyn av den egna verksamheten

som berörs av lagen. För att finansiera denna uppgift hos Åklagarmyndigheten föreslås en ökning av anslaget med 150 000 kronor. Anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 8 föreslås att anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten ökas med 75 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska användas till att ge Åklagarmyndigheten rätt förutsättningar att utreda och lagföra brott. Satsningen på fler poliser medför att ärendemängden kan väntas öka i resten av rättskedjan och dessutom kräver många brott alltmer komplicerade och tidskrävande utredningsåtgärder. För att Åklagarmyndigheten ska vara rätt rustad krävs att myndigheten har långsiktiga förutsättningar att anställa fler medarbetare.

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten ökas med 160 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. För att full effekt ska uppnås för anslagsökningen till Polismyndigheten krävs enligt motionärerna att ett flertal myndigheter inom rättsväsendet får mer resurser. Tillskottet till Åklagarmyndigheten ska ge myndigheten möjlighet att hantera den ökade belastningen som, förutom ökade resurser till Polismyndigheten, är en följd av mer komplicerad brottslighet och stora förundersökningar. Åklagarmyndigheten behöver därför anställa mer personal.

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del samt yrkande 2 föreslås att anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten ökas med 70 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Satsningarna på Polismyndigheten är viktiga, men hela rättskedjan behöver enligt motionärerna stärkas. Tillskottet till Åklagarmyndigheten ska rusta myndigheten för att kunna hantera alltmer komplexa brottsutredningar, en växande befolkning, grövre brott och mer omfattande förundersökningar.

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:3 Åklagarmyndigheten ökas med 147 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anför att Åklagarmyndigheten behöver ökade resurser för att möta det ökande ärendeflöde som blir följden av satsningarna på Polismyndigheten. Vidare förutses att det svenska rättsväsendet kommer att behöva hantera fler komplicerade ärenden med internationell anknytning.

1:4 Ekobrottsmyndigheten

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:4 Ekobrottsmyndigheten för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Ekobrottsmyndigheten*(beloppen anges i tusental kronor)*

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
697 008	685 548	± 0	+60 000	± 0	± 0	-2 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 685 548 000 kronor för 2019 till anslaget 1:4 Ekobrottsmyndigheten.

Anslaget får användas för Ekobrottsmyndighetens förvaltningsutgifter.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 697 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 hade en anslagskredit om knappt 7 miljoner kronor utnyttjats. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 675 miljoner kronor.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:4 Ekobrottsmyndigheten ökas med 60 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. För att full effekt ska uppnås för anslagsökningen till Polismyndigheten krävs enligt motionärerna att ett flertal myndigheter inom rättsväsendet får mer resurser, bl.a. Ekobrottsmyndigheten.

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:4 Ekobrottsmyndigheten minskas med 2 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Minskningen beror på motionärernas förslag om att pris- och löneomräkningen årligen ska justeras ned med 20 procent.

1:5 Sveriges Domstolar

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:5 Sveriges Domstolar för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Sveriges Domstolar*(beloppen anges i tusental kronor)*

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
5 611 909	5 684 514	+130 000	+250 000	± 0	+560 000	+134 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 5 684 514 000 kronor för 2019 till anslaget 1:5 Sveriges Domstolar.

Anslaget får användas för utgifter avseende de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas, hyres- och arrendenämndernas, Rättshjälpsmyndighetens, Rättshjälpsnämndens, Notariennämndens samt Domstolsverkets verksamhet. Vidare får anslaget användas för utgifter avseende den regionala avdelningen vid den enhetliga patentdomstolen.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 5,6 miljarder kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 168 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 5,7 miljarder kronor.

Regeringen uppger att de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att den anslagsnivå som regeringen föreslår för 2019 väsentligen motsvarar den fastställda nivån för 2018. I propositionen redogör regeringen för ett antal förändringar av anslaget som regeringen bedömt vara nödvändiga.

En viss ökad målstillströmning för domstolarna förväntas till följd av att rätten att överklaga de särskilda befogenheterna i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga har utökats (prop. 2017/18:169, bet. 2017/18:SoU30, rskr. 2017/18:307). Anslaget föreslås därför ökas med 1 800 000 kronor från och med 2019. Anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp.

Även riksdagens beslut om nya skatteregler för företagssektorn (prop. 2017/18:245, bet. 2017/18:SkU25, rskr. 2017/18:398) förväntas medföra en ökning av antalet mål i domstolarna. Anslaget ökas därför med 15 000 000 kronor, dock först från 2021.

I budgetpropositionen för 2018 minskades anslaget engångsvis med 1 000 000 kronor för att bidra till finansieringen av en webbaserad grundutbildning för nya vittnesstöd och med 12 000 000 kronor för att bidra till finansieringen av insolvensregister enligt EU-förordningen om insolvensförfaranden. I förhållande till beräknad anslagsnivå för 2019 i budgetpropositionen för 2018 innebär tillämpningen av principerna att anslaget 2020 ökas med motsvarande belopp.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 9 föreslås att anslaget 1:5 Sveriges Domstolar ökas med 130 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anför att satsningarna på fler poliser och åklagare på sikt kommer att öka måltillströmningen i betydande omfattning vilket ställer krav på förstärkta resurser. Tillskottet ska användas till bl.a. moderna it-lösningar och ökad säkerhet i domstolarna.

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:5 Sveriges Domstolar ökas med 250 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet är enligt motionärerna nödvändigt för att möta ett ökande flöde av inkomna mål vid domstolarna och mot bakgrund av övriga satsningar på rättsväsendet kan utvecklingen förväntas öka ännu mer.

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del samt yrkande 3 föreslås att anslaget 1:5 Sveriges Domstolar ökas med 560 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Satsningarna på Polismyndigheten är viktiga, men hela rättskedjan behöver enligt

motionärerna stärkas. Tillskottet till Sveriges Domstolar ska täcka upp ökad måltillströmning och möjliggöra förbättrad säkerhet i form av fasta säkerhetskontroller i allt fler domstolar. Dessutom vill motionärerna att det ska finnas domstolar på fler platser i Sverige än det gör i dag.

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:5 Sveriges Domstolar ökas med 134 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anför att domstolarna kommer att behöva möta ett ökande ärendeflöde i takt med att fler brott kan utredas och lagföras. Motionärerna vill dessutom att rekryteringen av nämndemän i första instans breddas, så att fler nämndemän har annan bakgrund än partipolitisk och att nämndemännen i hovrätt och kammarrätt successivt ska avvecklas.

1:6 Kriminalvården

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:6 Kriminalvården för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Kriminalvården

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
8 648 702	8 760 540	+251 000	+750 000	± 0	+450 000	+378 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 8 760 540 000 kronor för 2019 till anslaget 1:6 Kriminalvården.

Anslaget får användas för Kriminalvårdens förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för utgifter för övervakningsnämnderna, övervakare, biträdande övervakare, förtroendemän och statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 8,6 miljarder kronor. Vid ingången av 2018 hade en anslagskredit om knappt 250 miljoner kronor utnyttjats. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 8,6 miljarder kronor.

Regeringen uppger att de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att den anslagsnivå som regeringen föreslår för 2019 väsentligen motsvarar den fastställda nivån för 2018. Som en följd av de principer som har tillämpats i denna proposition genomförs inte de beräknade ökningarna och minskningarna av anslagsnivån som tidigare har redovisats. Det tidigare beräknade tillskottet på 125 000 000 kronor till Kriminalvården för ett fortsatt utvecklat arbete med återfallsförebyggande insatser samt ytterligare åtgärder för att minska isolering i häkte uteblir. Den sänkta anslagsnivån, mot bakgrund av en lägre beläggningsnivå, kvarstår och för 2019 ökas därmed inte anslaget i enlighet med tidigare redovisade beräkningar.

Ändringar i lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall börjar gälla den 1 januari 2019. Ändringarna innebär bl.a. att berörda

förvaltningsmyndigheter ska genomföra tillsyn av den egna verksamheten som berörs av lagen. För att finansiera denna uppgift hos Kriminalvården föreslås en ökning av anslaget med 80 000 kronor från och med 2019. Anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 10 föreslås att anslaget 1:6 Kriminalvården ökas med 251 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anför att satsningarna på polis, åklagare och domstolar kommer att leda till att fler brott klaras upp och på sikt kan därför fler väntas bli frihetsberövade och fler kommer att avtjäna fängelsestraff. Även föreslagna kriminalpolitiska skärpningar kommer att leda till ett ökat tryck på Kriminalvården med ökad beläggning på både häkten och anstalt. Därutöver anför motionärerna att det behöver vidtas åtgärder för att korta tiden mellan lagakraftvunnen dom och verkställighet. Fler nödvändiga åtgärder är bl.a. att säkerställa att permissioner genomförs utan ytterligare avvikelser och rymningar och att Kriminalvården ska få ett större ansvar för de unga lagöverträdare mellan 15 och 18 år som har begått allvarliga brott eller som agerar i kriminella miljöer.

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:6 Kriminalvården ökas med 750 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt motionärerna kommer föreslagna straffskärpningar samt satsningarna på en mer effektiv poliskår leda till att fler människor kommer att spendera tid på anstalt eller häkten. Tillskottet är därför nödvändigt för att kunna öppna stängda anstalter samt för att kunna bygga ut kapaciteten på befintliga anstalter.

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget 1:6 Kriminalvården ökas med 450 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna anför att det enligt Kriminalvårdens egen bedömning kommer att krävas en ökning till minst 5 000 anstaltsplatser och 2 400 häktesplatser till 2025. Tillskottet ska därför användas för att möta behovet av ökade antal platser men även till att möjliggöra en bra miljö i Kriminalvården, vilket är en förutsättning för rehabilitering av de intagna.

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:6 Kriminalvården ökas med 378 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna pekar på att Kriminalvården har påtagliga kapacitetsbrister samtidigt som myndigheten behöver ges bättre förutsättningar att hjälpa den dömda att bryta med en kriminell livsstil. Tillskottet ska användas till behandlingsprogram samt bättre möjligheter att lära sig ett yrke eller läsa in grundskole- eller gymnasiekompetens i fängelset.

1:7 Brottsförebyggande rådet

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:7 Brottsförebyggande rådet för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Brottsförebyggande rådet

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
148 270	149 806	± 0	+14 000	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 149 806 000 kronor för 2019 till anslaget 1:7 Brottsförebyggande rådet.

Anslaget får användas för Brottsförebyggande rådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för verksamheten vid ett nationellt centrum för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 148 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 5,5 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 148 miljoner kronor.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:7 Brottsförebyggande rådet ökas med 14 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska användas till att utöka statistiken gällande invandrarrelaterad brottslighet och till att uppfylla myndighetens önskan i budgetunderlaget. Även i kommittémotion 2018/19:135 av Adam Marttinen m.fl. (SD) framställs ett liknande yrkande.

1:8 Rättsmedicinalverket

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:8 Rättsmedicinalverket för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Rättsmedicinalverket

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
425 276	429 169	± 0	± 0	± 0	± 0	+9 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 429 169 000 kronor för 2019 till anslaget 1:8 Rättsmedicinalverket.

Anslaget får användas för Rättsmedicinalverkets förvaltningsutgifter.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 425 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om knappt 18 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 420 miljoner kronor.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:8 Rättsmedicinalverket ökas med 9 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Som har angetts ovan vill motionärerna stärka polisens utredningsverksamhet. För att polisen ska ha en effektiv utredningsverksamhet är det enligt motionärerna av stor vikt att stödfunktionerna fungerar, däribland snabb tillgång till analyser inom rättsmedicin.

1:9 Gentekniknämnden

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:9 Gentekniknämnden för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Gentekniknämnden

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
5 547	5 615	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 5 615 000 kronor för 2019 till anslaget 1:9 Gentekniknämnden.

Anslaget får användas för Gentekniknämndens förvaltningsutgifter.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 5,5 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 hade en anslagskredit om knappt 250 000 kronor utnyttjats. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 5 miljoner kronor.

1:10 Brottsoffermyndigheten

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:10 Brottsoffermyndigheten för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Brottsoffermyndigheten

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
57 233	47 685	+ 3 000	+10 000	± 0	+ 20 000	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 47 685 000 kronor för 2019 till anslaget 1:10 Brottsoffermyndigheten.

Anslaget får användas för Brottsoffermyndighetens förvaltningsutgifter. För 2018 uppgår anslaget till drygt 57 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 1,3 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 55 miljoner kronor.

Regeringen uppger att de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att den anslagsnivå som regeringen föreslår för 2019 väsentligen motsvarar den fastställda nivån för 2018.

I förhållande till beräknad anslagsnivå för 2019 i budgetpropositionen för 2018 innebär tillämpningen av principerna att regeringen föreslår att anslaget för 2020 minskas med 1 miljon kronor till följd av att finansieringen av en webbaserad grundutbildning för nya vittnesstöd upphör.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 i denna del samt yrkande 11 föreslås att anslaget till Brottsoffermyndigheten ökas med 3 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna begär vidare att nivåerna på den kränkingsersättning som ett brottsoffer har rätt till fördubblas (yrkande 12). Det är alltså gärningsmannen som ska betala kränkingsersättning som en del av skadestånd på grund av brott, men reformen kommer även att medföra ökade kostnader för brottsskadeersättning. Reformen kräver lagändringar och enligt motionärerna bör dessa kunna vara på plats 2020. Brottsoffermyndigheten bör dock redan 2019 påbörja arbetet med att genomföra reformen. Det är för detta arbete som anslaget föreslås ökas med 3 miljoner kronor.

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget till Brottsoffermyndigheten ökas med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslaget föreslås användas för att stödja brottsofferjourer runt om i landet.

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Brottsoffermyndigheten ökas med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Avsikten är att Brottsoffermyndigheten ska fördela dessa medel direkt till de lokala brottsofferjourerna. Motionärerna vill genom anslagsökningen stärka brottsofferjourernas arbete som i dag utförs med ideella resurser och knappa medel.

1:11 Ersättning för skador på grund av brott

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:11 Ersättning för skador på grund av brott för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Ersättning för skador på grund av brott

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
121 953	121 953	± 0	+125 000	± 0	± 0	+ 80 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 121 953 000 kronor för 2019 till anslaget 1:11 Ersättning för skador på grund av brott.

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar för skador på grund av brott i enlighet med bestämmelserna i brottsskadelagen (2014:322). För 2018 uppgår anslaget till knappt 122 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 34 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 109 miljoner kronor.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget 1:11 Ersättning för skador på grund av brott ökas med 125 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. I motionen, liksom i kommittémotion 2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 15, begärs en statlig skadeståndsgaranti som innebär att staten går in och betalar det skadestånd domstolen dömt ut till brottsoffret för att därefter kräva gärningsmannen på detta belopp. Ökningen av det aktuella anslaget avser att täcka dels de ökade kostnader denna reform innebär, dels en ambition att höja nivån på skadestånden till brottsoffer, framför allt vid brott mot person. Dessutom ska ökningen bekosta en undersökning för att ta reda på hur mycket skadestånd som döms ut vid straffrättsliga förfaranden i Sverige.

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:11 Ersättning för skador på grund av brott ökas med 80 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna vill genom anslagsökningen möjliggöra att kränkingsersättningen, som är en del av brottsskadeersättningen, fördubblas jämfört med dagens nivåer.

1:12 Rättsliga biträden m.m.

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:12 Rättsliga biträden m.m. för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Rättsliga biträden m.m.

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
2 555 082	2 356 357	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 356 357 000 kronor för 2019 till anslaget 1:12 Rättsliga biträden m.m.

Anslaget får användas för utgifter för rättsliga biträden som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) ska betalas av allmänna medel. Anslaget får vidare användas för utgifter som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde

ska betalas av allmänna medel, exklusive utgifter som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (2005:716) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Anslaget får även användas för utgifter för medlare enligt 6 kap. 18 a § och 21 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken samt rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 b § föräldrabalken. Anslaget får användas för utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn samt för utgifter för bevisning, parter, tolk, översättning, god man, förvaltararvoden m.m. i konkurser samt ersättning till likvidatorer och bouppteckningsförrättare. Dessutom får anslaget användas för utgifter som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte ska betalas av en annan myndighet.

För 2018 uppgår anslaget till knappt 2,6 miljarder kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 71 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är 2,85 miljarder kronor.

Regeringen uppger att de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen innebär att anslaget ökas till följd av en ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Ändringen innebär att offentligt biträde kan förordnas för barn under 15 år vid överklagande av beslut om särskilda befogenheter. Detta bedöms medföra en viss ökning av utgifterna för rättsliga biträden. Anslaget föreslås därför öka med 1,7 miljoner kronor från och med 2019. Anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbetet m.m. under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskas med motsvarande belopp.

1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. för 2019 sammanfattas i följande tabell. I anslaget för 2018 är de föreslagna anslagsändringarna i regeringens höständringsbudget (prop. 2018/19:2) medräknade.

Anslag till Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
80 987	39 987	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 39 987 000 kronor för 2019 till anslaget 1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Anslaget får användas för utgifter som uppkommer för staten i samband med vissa skaderegleringar samt för utgifter för ersättning för vissa ombuds- och rättegångskostnader. Anslaget får även användas för utgifter i samband med statens skadeståndsansvar om den enhetliga patentdomstolen överträder EU-rätten.

För 2018 uppgår anslaget till knappt 81 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om knappt 14 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är 84 miljoner kronor.

1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
19 174	24 174	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 24 174 000 kronor för 2019 till anslaget 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar.

Från anslaget får betalas årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt, Internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten (Unidroit), Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives, Bernunionen (Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten, Wipo), Interpol och Schengens informationssystem samt till kostnader för förberedelsearbete och medlemsavgifter för den enhetliga patentdomstolen. Vidare får bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar samt internationellt samarbete och forskning med anknytning till Justitiedepartementets område betalas från anslaget.

För 2018 uppgår anslaget till drygt 19 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om drygt 10,5 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är knappt 16 miljoner kronor.

1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
47 157	47 157	± 0	± 0	± 0	± 0	+ 555 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 47 157 000 kronor för 2019 till anslaget 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete.

Anslaget får användas för utgifter i syfte att stimulera lokalt brottsförebyggande arbete. Brottsförebyggande rådet belastar anslaget med vissa egna kostnader som är direkt kopplade till denna verksamhet. För 2018 uppgår anslaget till drygt 47 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om 551 000 kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 46,5 miljoner kronor.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L) i denna del föreslås att anslaget 1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete ökas med 555 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Av anslagsökningen ska 500 miljoner kronor finansiera bidrag till kommuner så att fler ordningsvakter kan anställas i kommunal regi, s.k. kommunala trygghetsvakter. Vidare ska ökningen användas för bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete i kommunerna och lokala åtgärder för att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism.

1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
18 272	18 924	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 18 924 000 kronor för 2019 till anslaget 1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Anslaget får användas för Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens förvaltningsutgifter. För 2018 uppgår anslaget till drygt 18 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om knappt 3 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 17,5 miljoner kronor.

1:17 Domarnämnden

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:17 Domarnämnden för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Domarnämnden

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
8 140	8 441	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 8 441 000 kronor för 2019 till anslaget 1:17 Domarnämnden.

Anslaget får användas för Domarnämndens förvaltningsutgifter. För 2018 uppgår anslaget till drygt 8 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om 524 000 kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 8 miljoner kronor.

1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet

Regeringens och övriga partiers förslag i fråga om anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet för 2019 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet

(beloppen anges i tusental kronor)

Anslag 2018	Prop. 2019	M	SD	C	KD	L
81 000	108 000	± 0	± 0	± 0	± 0	± 0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 108 000 000 kronor för 2019 till anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 för anslaget 1:18 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 114 miljoner kronor 2020–2022.

Anslaget får användas för utgifter för verksamhet som bedrivs inom ramen för Fonden för inre säkerhet, samt för administration av fonden. För 2018 uppgår anslaget till 81 miljoner kronor. Vid ingången av 2018 fanns ett anslagssparande om knappt 49 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för 2018 är drygt 74 miljoner kronor.

Fonden för inre säkerhet är en del av flera EU-fonder kopplade till EU:s fleråriga budgetram som sträcker sig fr.o.m. 2014 t.o.m. 2020. Verksamheten ska bedrivas utifrån ett nationellt program som delvis omfattar fleråriga projekt. Åtaganden medför således utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 114 miljoner kronor 2020–2022.

Kommunala insatser mot våldsbejakande terror (förslag till nytt anslag 99:1)

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att staten förstärker sitt stöd till insatser mot våldsbejakande terror. Det bör bl.a. inrättas nationella insatsteam som operativt kan stödja kommunerna, liksom en fungerande avhoppar- och anhörigverksamhet som specifikt riktar sig mot våldsbejakande islamister. Motionärerna föreslår att ett nytt anslag skapas för detta ändamål och att det anslås 30 miljoner kronor för 2019.

Beredskapspolis (förslag till nytt anslag 99:2)

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att beredskapspolisen återinförs. Beredskapspoliser är civilpliktiga poliser som kan kallas in vid allvarliga eller omfattande störningar på samhället ur ordnings- eller säkerhetssynpunkt. Motionärerna föreslår att ett nytt anslag skapas för detta ändamål och att det anslås 40 miljoner kronor för 2019. I motion 2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 framställs en liknande begäran.

Forced marriage unit (förslag till nytt anslag 99:3)

I kommittémotion 2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att det inom Polismyndigheten inrättas en särskild enhet vars uppgift är att hjälpa flickor och pojkar som riskerar att giftas bort mot sin vilja. En sådan enhet bör lämpligen placeras vid Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten. Motionärerna föreslår att ett nytt anslag skapas för detta ändamål och att det anslås 10 miljoner kronor för 2019. Liknande förslag framställs även i kommittémotionerna 2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och 2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 21.

Kompletterande information

Regler om skadestånd och vilka skador som är ersättningsgilla finns i skadeståndslagen (1972:207). Ersättning för kränkning är en särskild form av ideellt skadestånd som inte förutsätter att någon fysisk skada har uppkommit. Med ideella skador avses skador som inte är av ekonomisk natur, främst fysiskt och psykiskt lidande vid personskador och kränkning av den personliga integriteten. Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär. I 5 kap. 6 § första stycket skadeståndslagen anges att skadestånd med anledning av kränkning bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. Därvid ska särskilt beaktas om handlingen

- haft förnedrande eller skändliga inslag
- varit ägnad att framkalla allvarlig rädsla för liv eller hälsa
- riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sin personliga integritet
- inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande eller
- varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet.

I rättegångsbalken finns de processuella reglerna om hur skadeståndsanspråk ska framställas och att talan kan föras i samband med ett brottmål. Regler om hur fordringar drivs in finns i utskottets utredningsbalken. I de fall gärningsmannen inte kan betala ett utdömt skadestånd, ska den brottsutsatte ta reda på om han eller hon har någon försäkring som kan täcka skadeståndet eller delar av det. Om ingen försäkringsersättning betalas ut kan den brottsutsatte vända sig till Brottsoffermyndigheten och ansöka om brottskadeersättning. Förutsättningarna för utbetalning av en sådan ersättning anges i brottskadelagen (2014:322). Om brottskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd. Brottskadelagen trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:94, bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255). Genom den nya lagstiftningen infördes bl.a. bestämmelser om att Brottsoffermyndigheten inte längre ska kunna bestämma brottskadeersättning för kränkning till ett lägre belopp än det en domstol har dömt ut i skadestånd. En annan skillnad från tidigare är att brottskadelagen inte längre begränsar vad som högst kan betalas i kränkingsersättning.

Frågan om att höja ersättningsnivåerna för kränkingsersättning har behandlats tidigare i utskottet. I bet. 2013/14:JuU38 avslog utskottet ett yrkande om höjda skadeståndsnivåer för allvarligt kränkande brott. Utskottet hänvisade i sitt ställningstagande till den uppfattning som framfördes i proposition 2000/01:68, nämligen att det bör vara de rättslämmande organens uppgift att bestämma ersättningens storlek. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2013/14:255). I betänkandena 2014/15:JuU18, 2015/16:JuU22 och 2016/17:JuU20 avslog utskottet likalydande yrkanden med samma motivering som ovan. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:124, rskr. 2015/16:90, prot. 2016/17:104).

Utskottets ställningstagande

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Utgångspunkten för förslagen har följaktligen varit den budget som riksdagen beslutade för 2018. Att en övergångsregering är bunden av vissa principer fråntar dock inte riksdagen vare sig rätten eller ansvaret att besluta om statens budget. Våra grundlagar är tydliga om var finansmakten vilar. Det är riksdagen som har befogenheten att besluta om skatter och statens utgifter. Utskottet konstaterar att vissa partier trots detta valt att avstå från att lägga fram egna budgetförslag i riksdagen i årets budgetprocess.

Sverige kan dock inte vänta på reformer. Vi behöver stärka svensk ekonomi, jobbskapande och grundfunktioner i samhället. Utskottet har, som framgår nedan, en annan uppfattning när det gäller anslagsramen för utgiftsområdet, politikens inriktning och fördelningen av anslagen inom utgiftsområdet än den som återges i budgetpropositionen för 2019, och ställer sig därför bakom det förslag till anslagsfördelning som Moderaterna och Kristdemokraterna har presenterat i utskottet.

Inledning

Att lag och ordning upprätthålls är centralt för att samhället ska fungera. Brottlighet påverkar såväl människors faktiska och upplevda frihet som samhällsekonomin. En förutsättning för att brottsligheten ska minska är att det finns tillräckligt många poliser som förmår göra så noggranna brottsutredningar att brotten klaras upp och gärningsmännen lagförs. På grund av de senaste årens alltför sena och otillräckliga satsningar på och styrning av Polismyndigheten är upptäcktsrisken för den som begår brott alldeles för låg i dag. Samtidigt behövs förstärkningar av hela rättsväsendet. Dessutom behövs det fler förebyggande insatser.

Sverige har allvarliga problem med brott kopplade till kriminella uppgörelser. Enligt polisen finns det i dag runt 5 000 kriminella aktörer och 200 kriminella gäng i Sverige. Våldet ökar både i omfattning och grovhet, och innefattar ett ökat användande av skjutvapen och sprängmedel. Gängens kriminalitet drabbar dem som bor i Sveriges 61 utsatta områden extra hårt. Nära 70 procent av de boende i utanförskapsområdena uppger att det finns kriminella personer eller grupperingar som har en inverkan på området i något avseende. Våldet blir allt grövre och utländska stöldligor turnerar runt i Sverige. Samtidigt upplevs polisen som frånvarande, inte minst i glest befolkade delar av landet. Detta leder till att brottslingar inte får kännbara konsekvenser för sitt agerande. Trots att det behövs fler poliser har vi i dag det lägsta antalet poliser sedan 2009. Samtidigt ökar befolkningen. Polistätheten är den lägsta på tio år. Många poliser lämnar i dag yrket samtidigt som utbildningsplatser vid polisutbildningen står tomma. Regeringen har inte heller förmått vidta de åtgärder som krävs för att attrahera tillräckligt många poliser till yrket.

Trygghetsmätningarna visar att otryggheten i Sverige ligger kvar på en högre nivå än för några år sedan och att allt fler enskilda utsätts för brott, t.ex. sexualbrott, våldsbrott och personrån. Utredningsresultaten i viktiga brottskategorier försämrats, och p.g.a. det ökade trycket på polisens utredningsresurser tvingas polisen prioritera mellan anmälningar om brott. På flera håll har polisen inte resurser att rycka ut vid pågående brottslighet. Människor som blir utsatta för brott måste kunna lita på att rättsväsendet agerar. Polisen behöver bli mer effektiv och koncentrerad på kärnuppgifterna; att ingripa mot, utreda och klara upp brott. Ytterst är målet att minska brottsligheten och öka människors trygghet. För att uppnå detta mål behövs

fler poliser. Polismyndigheten måste därför tillskjutas mer resurser och polisyrket måste bli mer attraktivt, t.ex. genom att lönerna höjs.

När Polismyndigheten tillskjuts resurser måste även övriga rättsväsendet stärkas för att inte skapa flaskhalsar och ineffektivitet. Således måste även Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården tillföras mer resurser. Vidare behöver förebyggande insatser, där föräldrar, socialtjänst, skola och rättsvårdande myndigheter samverkar, uppvärderas och stärkas.

Mot bakgrund av det som nu anförts föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom ett förslag till anslag för utgiftsområde 4 Rättsväsendet som har lagts fram gemensamt av Moderaterna och Kristdemokraterna och som är baserat på partiernas budgetmotioner (motionerna 2018/19:2936 (M) och 2018/19:2763 (KD)). Förslaget avviker från budgetpropositionen när det gäller anslagen till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården. I fråga om övriga anslag inom utgiftsområde 4 finns det således inga avvikelser mellan utskottets förslag och förslaget i budgetpropositionen. En översikt över de avvikelser från regeringens förslag till anslag som utskottets förslag innebär finns i bilaga 3. Dessutom föreslås ett tillkännagivande om fördubblad kränkingsersättning.

Polismyndigheten

Som framgått ovan måste polisen bli mer synlig och närvarande i hela landet. Samtidigt behöver polisens förmåga att utreda och klara upp brott förbättras avsevärt. Upptäcktsrisken måste öka och utsattheten för brott minska. Tryggheten bör öka väsentligt i hela landet. Utvecklingen med allt grövre gängbrottlighet, inte minst i utsatta områden, behöver vändas. Utskottet anser därför att 10 000 fler polisanställda behövs fram till 2024. Polismyndigheten har analyserat personalbehovet för att nå 10 000 fler polisanställda till 2024 och redovisar kostnaderna för detta i myndighetens budgetunderlag för 2019–2021 samt i Polismyndighetens svar på regeringsuppdraget Uppdrag till Polismyndigheten att redovisa hur polisverksamheten ska stärkas och utvecklas (A510.044/2017).

För att öka antalet polisanställda i enlighet med Polismyndighetens ambitionsnivå föreslår utskottet att anslaget ökas med 500 miljoner kronor 2019, 1,1 miljarder kronor 2020 och 2,3 miljarder kronor 2021. För att åstadkomma en mer lokalt förankrad polis med ökad närvaro och synlighet i hela landet bör ökningen av antalet poliser 2019–2022 i första hand ske på lokalpolisområdesnivå.

Polismyndighetens resultat måste mätas tydligare, ha konkreta mål och förbättras avsevärt. Dessutom behöver brottsofferperspektivet stärkas i myndighetens arbete. Det bör ske både genom att polisen blir bättre på att bekämpa och utreda brott och genom att den som har utsatts för brott får nödvändig information på ett enkelt och tydligt sätt. Vidare behöver åtgärder vidtas för att säkerställa att det går att nå Polismyndigheten inom rimlig tid även vid icke-akuta ärenden. Kamerabevakning är ett viktigt verktyg för att

öka den enskildes känsla av trygghet och för att klara upp brott. Polismyndigheten bör sträva efter att öka användningen av bevakningskameror där de kan bidra till att minska otryggheten och underlätta polisens brottuppläsningsarbete. Det gäller inte minst i utsatta områden. Någon ytterligare justering av myndighetens anslag är dock inte aktuell mot bakgrund av dessa åtgärder.

För att möjliggöra en stor ökning av antalet poliser krävs, utöver förstärkta resurser, även särskilda åtgärder för att göra polisyrket mer attraktivt. För att behålla erfarna poliser och locka fler nya poliser till yrket behöver polislönerna höjas. Utskottet föreslår därför att Polismyndighetens anslag ökas med 360 miljoner kronor 2019, 720 miljoner kronor 2020 och 1,1 miljarder kronor 2021 för att möjliggöra en höjning av polisernas löner. Genom att skjuta till särskilda medel möjliggörs en höjning av polisernas löner med i genomsnitt 3 000 kronor i månaden under budgetperioden. Den närmare fördelningen av de tillförda medlen anser utskottet bör beslutas av myndigheten i samråd med berörda parter. En utredning för att se över hur polisutbildningen kan bli mer attraktiv bör också initieras.

Handläggningstiderna för vapenärenden inom Polismyndigheten behöver bli kortare. Utskottet föreslår därför en särskild satsning för att stärka Polismyndighetens hantering av vapentillstånd. Myndighetens anslag bör ökas för detta ändamål med 5 miljoner kronor fr.o.m. 2019.

Vidare föreslår utskottet att Polismyndighetens anslag ökas med 720 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Med ovan preciserade anslagshöjningar ökas därmed anslag 1:1 Polismyndigheten med totalt 1 585 miljoner kronor 2019.

Åklagarmyndigheten

För att möta brottsutvecklingen i samhället behöver antalet åklagare bli fler. Myndigheten behöver rätt förutsättningar för att utreda och lagföra brott. För att rättsväsendet ska fungera effektivt krävs det att varje myndighet är rätt dimensionerad i förhållande till uppgiften. Satsningen på fler poliser medför att ärendemängden kan väntas öka i resten av rättsväsendet när fler brott upptäcks och blir utredda. Samtidigt kräver många brott allt mer komplicerade och tidskrävande utredningar. Det är vidare av stor betydelse att Åklagarmyndigheten, inte minst på grund av utbildningstiden för åklagare, får långsiktiga förutsättningar att anställa fler medarbetare. Görs inte detta riskeras den långsiktiga kompetensuppbyggnaden inom myndigheten och åklagarna kan bli en flaskhals i rättsväsendet. Mot denna bakgrund bör anslaget till Åklagarmyndigheten ökas med 75 miljoner kronor från och med 2019.

Sveriges domstolar

Ärendemängden i domstolarna förväntas öka under de kommande åren, liksom de har gjort de senaste två åren vad gäller brottmål, migrationsmål och familjemål. Det utskottet föreslagit ovan om satsningar på fler poliser och åklagare kommer på sikt att öka måltillströmningen, vilket kommer att ställa krav på förstärkta resurser. Verksamheten behöver dimensioneras för att möta detta. En del av den ökade ärendemängden kan behöva hanteras genom effektivisering, där moderna it-lösningar kan vara ett sätt att underlätta arbetet. Utöver ett större ärendeflöde innebär också brottslighetens allt grövre art att säkerheten i domstolarna behöver stärkas, särskilt i de domstolar som hanterar mål som har anknytning till gänguppgifter och organiserad brottslighet. Mot bakgrund av det ovan sagda föreslår utskottet att anslaget till Sveriges Domstolar ökas med 130 miljoner kronor från och med 2019.

Kriminalvården

Antalet intagna i anstalt inom Kriminalvården har minskat tydligt under en längre tid. De ovan nämnda satsningarna på polisen, åklagarväsendet och domstolarna kommer dock att leda till att fler brott klaras upp. På sikt kan det därför antas att fler personer blir frihetsberövade och fler kommer att avtjäna fängelsestraff. Även de kriminalpolitiska skärpningar som Moderaterna och Kristdemokraterna har för avsikt att genomföra under mandatperioden, bland annat sänkt gräns för obligatorisk häktning, avsevärt skärpta straff för gängkriminalitet och slopad mängdrabatt, kommer att leda till ett ökat tryck på Kriminalvården och ökad beläggning vid både häkten och anstalter. Kriminalvårdens nuvarande kapacitet behöver genomlysas och åtgärder vidtas för att effektivisera utnyttjandet av befintliga häktes- och anstaltsplatser. Därutöver kommer myndigheten långsiktigt att behöva tillföras resurser för att säkerställa en säker och effektiv verkställighet av utdömda påföljder med såväl fler häktes- och anstaltsplatser som bättre innehåll i verkställigheten.

Åtgärder behöver vidare vidtas för att förkorta tiden mellan lagkraftvunnen dom och verkställighet och för att säkerställa att permissioner kan genomföras utan ytterligare avvikelser och rymningar. Ett sätt att öka säkerheten vid permissioner är genom en ökad användning av elektronisk övervakning. Resultaten på dessa områden bör redovisas till regeringen.

Utskottet anser även att Kriminalvården på sikt bör inrätta en särskild enhet för unga gängmedlemmar. Nya åtgärder gällande unga lagöverträdare mellan 15 och 18 år som begått allvarliga brott eller som agerar i kriminella miljöer behöver också utredas.

Utskottet föreslår mot bakgrund av ovan nämnda behov och uppdrag att anslaget till Kriminalvården ökas med 85 miljoner kronor 2019, 125 miljoner kronor 2020 och 175 miljoner kronor 2021. Anslaget till Kriminalvården bör därutöver ökas med 166 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019. Med ovan

preciserade anslagshöjningar ökas därmed anslag 1:6 Kriminalvården med totalt 251 miljoner kronor 2019.

Övriga anslag och bemyndigande

När det gäller övriga anslag inom utgiftsområde 4 föreslås inga avvikelser från budgetpropositionens förslag. I dessa delar tillstyrker således utskottet budgetpropositionen. Utskottet tillstyrker även det bemyndigande som föreslås i propositionen.

Fördubblad kränkingsersättning

Brottsofferperspektivet behöver stärkas i svenskt rättsväsende. Den person som har utsatts för ett brott ska alltid kunna räkna med stöd. Den kränkning som brottsoffret lidit efter att ha utsatts för brott bör i skadeståndshänseende värderas högre för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Utskottet anser att nivån på kränkingsersättningen till brottsoffer bör fördubblas. En sådan förändring skulle på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av dennes rätt till sin person och integritet. Som utgångspunkt är det gärningsmannen som ska betala ersättning för skadestånd på grund av brott. Den ordningen bör bibehållas även med de högre nivåerna. Den kostnadsökning som förslaget innebär för staten i form av högre utgifter för brottsskadeersättning belastar dock statskassan. Den ökade kostnaden för brottsskadeersättning beräknas uppgå till 40 miljoner kronor 2020 och 80 miljoner kronor 2021 när reformen får fullt genomslag och belastar anslag 1:11 Ersättning för skador på grund av brott. Utskottet föreslår således ingen anslagshöjning i denna del för 2019.

Fördubblad kränkingsersättning kräver en lagändring och utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att en sådan lagstiftning ska beredas för att kunna överlämnas till riksdagen i, eller i anslutning till, budgetpropositionen för 2020.

Sammanfattning

Utskottets ställningstagande som redovisats ovan innebär att utskottet delvis tillstyrker förslagen till anslag i Moderaternas och Kristdemokraternas motioner rörande utgiftsområde 4 Rättsväsendet (motionerna 2018/18:2936 (M) yrkande 1 och 2018/19:2763 (KD) yrkande 1) samt delvis tillstyrker budgetpropositionens förslag till anslag. De motioner som föreslår en annan anslagsfördelning avstyrks.

Mot bakgrund av vad som anförts tillstyrker utskottet delvis även motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 1 och 8, 2018/19:2453 (KD) yrkande 1, 2018/19:2763 (KD) yrkande 2 och 3, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkandena 20 och 21, 2018/19:2868 (M) yrkandena 3 och 5 samt 2018/19:2936 (M) yrkandena 2, 3, 6 och 8–10. Det förslag som utskottet ställt sig bakom innebär däremot att motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 7, 12,

14 och 25, 2018/19:135 (SD), 2018/19:735 (SD) yrkandena 5, 6 och 15, 2018/19:2453 (KD) yrkandena 10 och 13, 2018/19:2871 (M) yrkande 8, 2018/19:2915 (KD) yrkande 21, 2018/19:2936 (M) yrkandena 4, 5, 7 och 11 avstyrks.

Slutligen innebär utskottets ställningstagande för ett tillkännagivande om att en lagstiftning om fördubblad kränkingsersättning ska tas fram att utskottet tillstyrker motion 2018/19:2936 (M) yrkande 12.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (S, V, MP)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Annika Hirvonen Falk (MP) anför:

Den budgetproposition som lämnades till riksdagen den 15 november 2018 var beslutad av en övergångsregering. Särskilda principer tillämpades därför vid utformningen av propositionen, där utgångspunkten var den av riksdagen beslutade budgeten för 2018.

Efter valet hösten 2018 röstade fler än hälften av den nyvalda riksdagens ledamöter nej på frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen. Detta trots att de rödgröna partierna utgör det största blocket med 144 mandat mot de borgerliga partiernas 143 mandat. Med anledning av detta entledigades samtliga statsråd och Sverige styrs av en övergångsregering. Eftersom någon ny regering ännu inte har tillträtt uppehåller de entledigade statsråden sina befattningar som en övergångsregering, i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Detta är första gången som en övergångsregering lämnar en budgetproposition till riksdagen. I regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen finns bestämmelser om budgetpropositionen och dess innehåll. Någon särskild reglering om hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas finns inte.

I en promemoria från Statsrådsberedningen har vissa riktlinjer utfärdats för det praktiska arbetet i Regeringskansliet under en övergångsregeringsperiod. Konstitutionsutskottet har vid granskningar av en övergångsregerings befogenheter hänvisat till dessa riktlinjer. Enligt riktlinjerna bör en övergångsregering endast avgöra löpande eller brådskande ärenden. Vidare anges att en övergångsregering inte bör lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller som har en tydlig partipolitisk inriktning.

När det särskilt gäller en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering anges att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Av regeringsformen följer vidare att den senaste beslutade budgeten ska fortsätta att gälla för det fall riksdagen inte beslutat om en ny budget. Vid framtagandet av denna proposition har regeringen därför bedömt att budgeten för 2019 bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018, i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar som följer av dess politiska inriktning. Med beaktande av detta har särskilda principer tagits fram för utformningen av denna proposition. Principerna har tagits fram efter kontakter med företrädare för regeringspartierna och Vänsterpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

En övergångsbudget är ingen permanent lösning. Den tar sig inte an de stora samhällsproblemen med nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärden och myndigheter ska fungera ungefär som tidigare. Den behövs för att skapa stabilitet och är just en övergångsbudget i väntan på att en regering ska tillträda och presentera sin ekonomiska politik. Det är när en sådan proposition läggs fram av en nyttillträdd regering, som det är rimligt att motionera som oppositionsparti.

Vi anser att regeringen har redogjort för principerna, som tagits fram efter den process som varit, på ett klargörande sätt och tillämpat dem lojalt i arbetet med att ta fram budgetpropositionen för 2019. Men det ska inte tolkas som att övergångsregeringens budgetproposition ger uttryck för våra partiers politiska prioriteringar. Frågan har därför väckts om vi i likhet med oppositionspartierna borde lägga fram budgetmotioner under den allmänna motionstiden. Vi har dock valt att avstå den möjligheten och redogör nedan för våra skäl till det beslutet.

I och med beredningen av övergångsregeringens förslag till statens budget har vi nu nått långt bortom den terräng där befintlig konstitutionell praxis kan ge vägledning. Hur riksdagens partier och ledamöter väljer att agera har inte bara konsekvenser för den ekonomiska politiken år 2019 utan lägger också grund för konstitutionell praxis för liknande situationer i framtiden. Våra partier har alla gett uttryck för att i ett läge där landet leds av en övergångsregering måste riksdagsarbetet koncentreras mot att få på plats en handlingskraftig regering som åtminstone kan tolereras av en majoritet av ledamöterna.

Vi förväntade oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten och anser alltså att den bör passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer den är byggd på avser att säkerställa.

Mot detta har framförts att tillämpningen av principerna för en övergångsbudget får negativa konsekvenser för samhällsviktiga funktioner som riksdagen inte bara kan utan också bör korrigera. Det döljer det faktum att förhållandet mellan riksdag och regering är en delikat kombination av konstitutionella regler och upparbetad praxis. Det är fullt rimligt att vilja ändra på den relationen men det är knappast vad något parti har gett uttryck för vare sig nu eller i andra sammanhang. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

En nyttillträdd regering kommer att behöva lägga fram en extra ändringsbudget snarast med nödvändiga korrigeringar och det gäller oavsett vilket beslut riksdagen fattar i detta ärende. Det kan dessutom inte uteslutas att försök till sådana korrigeringar i riksdagsbehandlingen riskerar att förvärra problemen genom att skapa ryckighet och oklarhet i myndighetsstyrningen.

I debatten har det också påpekats att det inte är möjligt att i en extra ändringsbudget föreslå skattesänkningar. Detta stämmer när det gäller inkomstskatter, även om det inte är någon hemlighet att vi anser att

investeringar i välfärd, klimat, rättsväsende och försvar måste gå före stora skattesänkningar. För oss är ökad jämlikhet centralt. Vi kan inte heller se att någon av de skattesänkningar som riksdagen nu beslutat om i första steget av budgetprocessen skulle vara så viktig att den trumfar behovet av att skapa en för landet långsiktigt hållbar konstitutionell praxis – snarare tvärtom.

Vi anser därför att lämpligaste praxis i lägen som detta är att riksdagspartierna bör ägna sig åt att bidra till att en regering kan tillträda och snarast lägga fram en extra ändringsbudget på riksdagens bord. I enlighet därmed anser vi det förslag som övergångsregeringen föreslår också borde bli riksdagens beslut.

När en ny regering kommit på plats, får partierna i riksdagen lägga fram sin egna ekonomiska politik: antingen som regeringsbildare, förhandlingspart eller opposition.

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 i det första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi vill ha, genom att bifalla Moderaternas och Kristdemokraternas förslag. De utgiftsramar som beslutats och som nu gäller i det andra steget i budgetprocessen är andra än de vi förespråkade. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 4.

2. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Henrik Vinge (SD) anför: Riksdagen beslutade den 12 december 2018 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och övriga riksdagspartiers budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. De olika förslagen ska ses som sammanhållna enheter. Riksdagen har i steg ett, rambeslutet, ställt sig bakom Moderaternas och Kristdemokraternas förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken. Vi väljer att inte delta i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 4. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande de förslag som Sverigedemokraterna presenterar i motionerna Budgetproposition för 2019 (2018/19:1913) och Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (2018/19:2359).

En stat som inte upprätthåller lag och ordning är en stat i sönderfall. Upprätthålls inte den demokratiska rättsstaten återstår den starkes rätt, vilket innebär att det vakuum staten lämnar efter sig kommer att fyllas av andra aktörer som flyttar fram sina positioner där rättsstaten retirerar. Sverigedemokraternas ambition, att fler brott ska utredas och klaras upp, innebär att det krävs en kraftig förstärkning av Polismyndigheten. Fler poliser är en förutsättning för att rättssamhället ska kunna bemöta hotet från den organiserade brottsligheten, stävja våldsamheterna i förorten och finnas tillgängligt för medborgarna. Målsättning är att utbilda 7 000 fler poliser utöver Polismyndighetens nuvarande utbildningsprogram fram t.o.m. 2025

och att 1 500 fler civilanställda ska anställas fram t.o.m. 2021. Vi anser därutöver att personalstyrkan hos Nationellt forensiskt centrum bör öka.

För att uppnå målet om fler poliser krävs det dessutom att polisyrket blir mer attraktivt. Vi föreslår därför en riktad lönesatsning. Även om det är arbetsmarknadens parter som bör avgöra hur resurserna ska fördelas är vårt syfte med denna satsning att den ska gynna dels poliser i yttre tjänst, där lönerna är som lägst, dels de som arbetar på obekväma arbetstider.

Vidare har poliser i yttre tjänst flertalet gånger uttryckt oro över att deras vapenarsenal inte är tillräckligt för att exempelvis möta tungt beväpnade terrorister. Detta uppmärksammades inte minst efter terrorattacken på Drottninggatan i april 2017. Sverigedemokraterna vill därför specifikt satsa på ett utrustningslyft för polisen. Poliser ska inte skickas ut med bristande utrustning. Dessutom bör en hög andel av de tjänstgörande poliserna i yttre tjänst både vara utbildade för att använda och ges tillgång till förstärkningsvapen. Resursförstärkningen bör även användas för att kroppskameror successivt införs som en del av standardutrustningen för patrullerande poliser.

Polisens datasystem är i behov av en modernisering. För att säkerställa att brottsbekämpningen är så effektiv som möjligt behövs välfungerande tekniska lösningar. Att Polismyndigheten kan fortsätta digitaliseringsprocessen anser vi vara avgörande inte bara för brottsbekämpningen utan även för att förbättra servicen gentemot medborgarna.

Vi anser även att Polismyndigheten ska kunna utöka användningen av kamerabevakning. Kamerabevakning är ett komplement till övrigt polisarbete, inte ett substitut.

För att bidra med resursförstärkningar för upprätthållande av ordningen vid exempelvis upplopp föreslår vi att den tidigare nedlagda beredskapspolisen ska återinföras. Vid en terrorattack eller en större händelse kan detta vara avgörande för att säkra tryggheten för befolkningen. Mot bakgrund av de kravaller som utspelats i exempelvis Husby och andra utanförskapsområden de senaste åren liksom risken för ytterligare terrorattacker, inte minst med tanke på den okontrollerade massinvandringen, tycks behovet vara större än någonsin av en förstärkningsresurs till polisen.

Terrorism och extremism utgör allt större hot – både i omvärlden och i Sverige. FN:s säkerhetsråd har konstaterat att terrorhotet kommit att bli alltmer utbrett och att antalet terrordåd ökar. Säkerhetsrådet har även uttryckt en allvarlig oro över att personerna använder sin extremistiska ideologi för att främja terrorism. Vi vill se krafttag för att bekämpa dessa hot och skydda det svenska samhället. Att garantera medborgarnas säkerhet är en av statens viktigaste uppgifter. Vi vill därför införa en rad åtgärder: förbjuda propaganda för terrorism, straffa varje form av deltagande i eller stöd till terroristorganisationer, skärpa straffen för terroristbrott, frånta terrorister deras medborgarskap, tillåta hemlig dataavlyssning, tillåta signalspaning vid förundersökningar och ta bort sekretesshinder för underrättelseverksamheten i olika myndigheter.

För att personalförstärkningen inom Polismyndigheten ska kunna få full effekt krävs det även att flertalet myndigheter inom rättsväsendet får mer resurser. Även om antalet ärenden till Åklagarmyndigheten minskat de senaste åren är myndighetens arbetsbörda fortsatt hög, bl.a. till följd av en mer komplicerad brottslighet och stora förundersökningar. Även verksamheten hos Sveriges Domstolar påverkas kraftigt av utvecklingen i samhället. Under de senaste åren har det varit ett ökande inflöde av mål vid domstolarna och Domstolsverkets prognoser visar på en fortsatt utveckling i den riktningen. Vi anser således att Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Sveriges Domstolar bör tillföras ytterligare resurser.

Sverigedemokraterna har föreslagit flertalet straffskärpningar, bl.a. ett borttagande av ungdomsrabatten och mängdrabatten samt skärpta straff för sexualbrott, vapenbrott och människohandel. Tillsammans med våra satsningar för en mer effektiv poliskår kommer detta att leda till att fler människor spenderar en längre tid på anstalt. Vi anser därför att Kriminalvården bör tillföras ytterligare resurser för att kunna utöka antalet anstalts- och häktesplatser.

Vi vill även att Brottsförebyggande rådets resurser utökas, bl.a. för utökad statistik gällande invandrarrelaterad brottslighet.

Dessutom är det viktigt att stödja Brottsofferjouren arbete. Brottsofferjouren är en viktig ideell kraft som varje år möter tiotusentals brottsutsatta människor.

Slutligen vill vi att staten ska ta ansvar för att betala ut dömda skadestånd till brottsoffer och att skadestånd, framförallt för brott mot person, ska öka.

3. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (C)

Jonny Cato Hansson (C) anför:

Riksdagen beslutade den 12 december 2018 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och övriga riksdagspartiers budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Centerpartiets budgetförslag är en sammanhållen helhet. Eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom Moderaternas och Kristdemokraternas förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken väljer jag att inte delta i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 4. I stället redovisar jag i detta särskilda yttrande de förslag som Centerpartiet presenterar i motionerna Centerpartiets budgetmotion 2019 (2018/19:2610) och Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (2018/19:2621).

Att värna ett välfungerande rättsväsende är en av statens kärnverksamheter. Människor ska kunna känna trygghet i hela landet, och deras fri- och rättigheter ska skyddas. Vid kränkningar av dessa rättigheter ska skyldiga identifieras, dömas och straffas på ett rättssäkert sätt. Så byggs en välfungerande rättsstat.

Polisen har en central roll i en fungerande rättsstat för att beivra, begränsa och lösa brottslighet. Jag vill se en kraftig resursförstärkning till polisen. Detta tillskott ska garantera polisens lokala närvaro, öka antalet arbetade polistimmar, höja polisernas löner samt skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och en bättre arbetsmiljö. Oavsett var i Sverige man bor ska man kunna känna trygghet i att polisen är närvarande. Jag vill att poliser ska vara lokalt förankrade. Med kontinuitet och erfarna poliser, som stannar länge på samma tjänst, är det även lättare att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder.

Med ytterligare resurser kan fler poliser utbildas och anställas. Även fler civilanställda kan anställas, vilket frigör tid för polisen att fokusera på brottsbekämpning. Men för att öka antalet kvalificerade poliser krävs inte enbart att fler utbildas och anställs. Jag anser att det är minst lika viktigt att engagerade och kompetenta poliser ges möjlighet att kvarstå i tjänst. För att göra polisyrket mer attraktivt bör därför ytterligare resurser anslås i syfte att möjliggöra en höjning av polisens löner. Jag anser att dagens utveckling, där erfarna poliser i en oroväckande hög grad lämnar sitt yrke och där platserna på polisutbildningen inte fylls, måste vändas.

När polisen tillförs mer resurser för att klara upp fler brott snabbare kommer kraven på den resterande rättskedjan att öka. Jag anser därför att ytterligare resurser bör satsas på att stärka hela rättskedjan. Det kommer att innebära att fler grova brottslingar kan dömas och att fler vardagsbrott kan klaras upp. Åklagarmyndigheten, Nationellt forensiskt centrum och Kriminalvården bör tillföras ytterligare resurser. Vidare är polisens personsäkerhet och vittnesskydd oerhört viktiga för att skydda rättssystemet. Centerpartiet avser att återkomma med förslag om detta i kommande budget.

Jag vill även ha ett starkare brottsofferperspektiv i rättsväsendet. Personer som har blivit utsatta för brott måste ha rätt och möjlighet att få information från rättsväsendet om det aktuella fallet samt om vilka resurser som finns tillgängliga för att stötta brottsoffret. Därtill måste det finnas professionell personal som kan erbjuda det stöd som behövs. Jag vill bl.a. att personer som har utsatts för brott enkelt ska kunna ta reda på vart de bör vända sig för att gå vidare med en polisanmälan och att brottsofferjourernas möjlighet att erbjuda hjälp ökar. De som har utsatts för grova brott och efterlevande till personer som mördats bör även erbjudas stöd när gärningspersonen får permissioner eller frigges. Vidare måste det bli lättare för brottsoffer att få ut tilldömt skadestånd, och staten bör här ta ett större ansvar.

Det bästa sättet att minska de negativa effekterna av brott, för brottsoffer, förövare och samhället, är att arbeta för att färre brott begås. Därför är det viktigt att det brottsförebyggande arbetet prioriteras. Det handlar dels om brottsprevention med fokus på att få individer att inte begå brott, dels om en strukturell brottsprevention på samhälls nivå. För att öka människors känsla av trygghet vill jag förtydliga kommuners och andra offentliga aktörers brottsförebyggande ansvar samt utöka stödet till lokalt brottsförebyggande arbete, som involverar civilsamhällets organisationer. Centerpartiet avser att

återkomma med förslag om att stärka det brottsförebyggande arbetet i kommande budget.

För att människor ska känna tillit till rättssystemet är det viktigt att vardagsbrott som drabbar många, t.ex. stölder, kortbedrägerier eller nätterkasserier, tas på större allvar. De brott som det är vanligast att människor utsätts för i vardagen är ofta de som riskerar att skapa en känsla av otrygghet och misstro mot rättsväsendet. Centerpartiet har tidigare föreslagit att polisen bör få mer resurser i syfte att möjliggöra en ökad prioritering av vardagsbrottsligheten, och avser att återkomma med förslag om detta i kommande budget.

Samtliga former av våldsbejakande extremism är farliga. Jag anser därför att Sveriges förmåga att förhindra och förebygga planering och utförande av terroraktioner på svensk mark måste förstärkas. Polisen har själva angett att de saknar resurser för att effektivt kunna arbeta mot terrorism i hela landet. Centerpartiet har därför föreslagit att ytterligare resurser tillförs för att kunna intensifiera arbetet för att bekämpa terrorism. De ytterligare medlen behövs för att stärka det särskilda nationella insatskonceptet och den nationella insatsstyrkan. Centerpartiet avser att återkomma i kommande budget med förslag om mer resurser till arbetet för att bekämpa terrorism.

För att förhindra radikaliserings vill jag stoppa offentliga medel till organisationer som sprider våldsbejakande och antidemokratiska budskap eller som verkar för rekrytering till, eller uppmanar till stöd för organisationer som terroristlistas av EU eller FN. Vidare vill jag göra det enklare att straffa brottslingar och terror sympatisörer som återvänder från utlandet genom att förbjuda samröre med terrororganisationer. En annan viktig åtgärd är att möjliggöra för myndigheter att dela fler uppgifter med varandra. För att arbetet mot terrorism ska fungera krävs ett regelverk som gör det möjligt att utbyta information effektivt och rättssäkert.

Sverige står inför många utmaningar när det gäller frågor som rör brott och straff. Den grova organiserade brottsligheten, som ofta utnyttjar samhällets mest utsatta i sin brottslighet, måste stoppas genom bl.a. förebyggande verksamhet och genom ett ökat samarbete mellan olika myndigheter. Därtill finns en rad komplexa frågor som rör unga lagöverträdare, som bör mötas av tydliga och konsekventa reaktioner och skärpta straff, samtidigt som det säkerställs att straffet i sig inte bidrar till att driva den unge in i ett kriminellt vuxenliv. Vissa frågor på trygghetsområdet behöver lyftas särskilt. Det gäller bl.a. sexualbrott och hedersbrott, men även de utsatta områden där kriminaliteten skapar otrygghet och förstör unga människors liv. Jag vill se skärpta straff för exempelvis sexualbrott, brott mot barn, mord och andra grova våldsbrott.

Jag vill även ha en nollvision för våld och förtryck i nära relationer och sexualiserat våld samt öka tryggheten för brottsoffer genom att ge större möjlighet att byta målsägande biträde. Vidare utsätts alltför många kvinnor för ovälkomna sexuella närmanden. Jag anser att arbetet mot sexuellt ofredande i offentlig miljö bör stärkas. I kommande budget avser Centerpartiet att

återkomma med förslag om detta. Jag vill också införa en ny brottsrubricering – grovt sexuellt ofredande – och höja straffet för sexuellt övergrepp. Jag vill därutöver se ökade krafter mot barnpornografi. Jag anser bl.a. att barnpornografibrott ska räknas till sexualbrotten, vilket skulle leda till att brottet prioriterades högre och förhoppningsvis leda till fler fällande domar.

Centerpartiet anser att hedersbrotten måste tas på stort allvar. När det gäller hedersproblematik finns det stora brister i kunskap hos polis, åklagare och domstolsväsende, vilka har centrala roller för att brottsoffren ska kunna få rätt hjälp och stöd. Jag anser att det behövs en ordentlig satsning på utbildning i hedersproblematik för att de som söker stöd från samhället ska kunna få rätt hjälp. Centerpartiet kommer att återkomma med förslag om detta i kommande budget. Jag vill därutöver se en förändring i svensk lag som säkerställer att hedersmotiv ses som en försvårande omständighet vid straffvärdesbedömningen.

4. Anslag inom utgiftsområde 4 m.m., punkt 1 och 2 (L)

Johan Pehrson (L) anför:

Riksdagen beslutade den 12 december 2018 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och övriga riksdagspartiers budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Liberalernas budgetförslag är en sammanhållen helhet. Eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom Moderaternas och Kristdemokraternas förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken väljer jag att inte delta i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 4. I stället redovisar jag i detta särskilda yttrande de förslag som Liberalerna presenterar i motionerna Liberalernas budgetmotion 2019 (2018/19:2988) och Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (2018/19:2977).

Trygghet är en fråga om frihet. Tillvaron krymper för den som inte känner trygghet. Att veta att polisen kommer när det verkligen behövs, att känna sig trygg i sitt bostadsområde, att inte känna sig tvungen att avstå från att gå ut när vi vill – det handlar om frihet i vardagen. Jämfört med många andra länder är Sverige ett förhållandevis tryggt land. Men det gäller inte för alla. Allmänhetens upplevda trygghet i samhället har minskat i allmänhet, men i synnerhet i de av polisen utpekade särskilt utsatta områdena. Inte minst är våldsbrottsligheten omfattande i den organiserade brottslighetens spår. Tiotusentals personer lever med kriminalitet som livsstil och lika många ungdomar står på gränslinjen att dras in i omfattande kriminalitet i de organiserade gängerna. Jag vill se en bred satsning för att kraftigt förstärka rättsstatens förmåga att bekämpa brott och bidra till trygghet i samhället. Den står inte i motsats till viktiga socialpolitiska insatser för att förebygga brott, snarare står dessa olika åtgärder sida vid sida.

Liberalerna anser att det behövs en nystart för att rättsväsendet ska fungera bättre i hela Sverige. Det behövs fortsatta reformer av rättsväsendets myndigheter. Liberalerna lägger därför fram ett antal förslag för effektivare polis och rättsväsende samt bättre förutsättningar för lokalt brottsförebyggande arbete.

Svensk polis står inför stora utmaningar. Polistätheten har fallit, och antalet poliser har minskat. Till detta kommer behovet av att klara rättsstatens närvaro både i glesbefolkade områden och i städernas utsatta bostadsområden med hög risk för social oro. När avhoppet från poliskåren ökar och antalet lösta brott faller brant måste vi kunna tala om en kris. Svensk polis möter samtidigt utmaningar av ett nytt slag. Den organiserade brottsligheten har blivit alltmer sofistikerad, och det finns tecken på att fler personer har kopplingar till organiserade nätverk än vad som hittills antagits. En annan utmaning är de nya former av brottslighet på nätet som är svårutredda och snabbt växande. Det grova våldet som följer i spåren av gängbrottslighet och organiserad kriminalitet kräver också stora polisresurser. Vidare läggs nya uppgifter på polisen för gränsbevakning och inre gränskontroll i en tid med stora migrationsströmmar och många som söker sig till Sverige. Även den förhöjda hotbilden vad gäller terrorism kräver mer av polisen.

Liberalerna vill se en kraftig ökning av antalet poliser de kommande åren och är beredda att tillskjuta de resurser som behövs. Liberalerna anser att målet måste vara att Sverige har minst 25 000 poliser inom sju år och att det totala antalet polisanställda är minst 30 000 år 2024.

Den lokala polisen brister i hela landet och många poliser upplever med rätta att de egna resurserna inte räcker till. Utbyggnaden behöver därför få genomslag i hela Sverige – både på landsbygden och i storstädernas utsatta miljöer. Utbyggnaden av antalet poliser ska också åtföljas av en ökning av antalet civila utredare och andra civilanställda.

Vidare inser jag att det tar tid att utbilda de 25 000 poliser som Sverige behöver. Under en övergångstid föreslår jag därför att staten ska öronmärka bidrag till kommuner så att fler ordningsvakter kan anställas i kommunal regi. Dessa kommunala trygghetsvakter ska samverka med polisen och bidra till trygghet på gator och torg. Brottsutsatta kommuner ska prioriteras.

För att polisorganisationen ska kunna byggas ut måste det även vara tillräckligt attraktivt att vara polis. Polisyrket är ett av de viktigaste yrkena i ett fungerande samhälle, och det är av största betydelse att rätt personer söker sig dit. I Liberalernas satsning på ett utbyggt rättsväsende är därför en central del att göra polisyrket mer attraktivt. Jag vill öronmärka resurser för en generell lönesatsning för landets poliser med effekt redan 2019. Jag vill också förbättra polisernas möjligheter till kompetensutveckling och kvalificerad vidareutbildning. God utvecklingspotential inom yrket är för oss en naturlig del av goda arbetsvillkor.

Polisens utredningsverksamhet står inför stora utmaningar. Brottsligheten förändras och vissa svårutredda brottstyper, som nätrelaterad brottslighet, har blivit vanligare. Avgörande för en effektiv utredningsverksamhet är också att

stödfunktionerna fungerar, bl.a. snabb tillgång till forensiska analyser eller andra analyser inom rättsgenetik, rättskemi och rättsmedicin. Jag vill därför genomföra en särskild satsning för att förstärka verksamheterna vid Nationellt forensiskt centrum och Rättsmedicinalverket.

Liberalerna vill även höja ambitionerna vad gäller polisens löpande samverkan med kommunerna. Det behövs ökad kunskapspridning, förstärkt samverkan mellan polis, kommuner och övriga aktörer samt ökat stöd till olika brottsförebyggande projekt runt om i landet. Kommunernas roll för lokalt brottsförebyggande arbete behöver också förtydligas.

Vidare har Liberalerna medverkat till och i flera fall varit pådrivande för att lagstiftningen mot terroristbrott har skärpts i flera steg på senare år, men jag anser att ytterligare steg behöver tas. Samtidigt behövs också höjda ambitioner för det lokala brottsförebyggande arbetet för att motverka radikaliserings och värvning till terrorism.

Liberalerna vill kraftigt förstärka kränkingsersättningen till brottsoffer. Kränkingsersättningen är en del av brottsskadeersättningen och syftar till att ge brottsoffret ersättning vid vissa brott som innebär en särskilt allvarlig kränkning av offrets person, frihet eller frid. Jag anser att kränkingsersättningen bör fördubblas jämfört med i dag.

Vidare vill jag återupprätta beredskapspolisen. En modern beredskapspolis kan fungera som en reservpolis som kallas in vid kriser eller andra situationer när den ordinarie samhällsorganisationen är som mest ansträngd.

Slutligen vill jag förstärka åklagarväsendet, domstolarna och kriminalvården. Ökade resurser behövs för att möta det ökande ärendeflöde som blir följderna av Liberalernas utbyggnad av polisen. Vidare kan det förutses att det svenska rättsväsendet kommer att behöva hantera fler komplicerade ärenden med internationell anknytning. När det är fullt på våra häkten, SiS-institutioner, förvar och fängelser är det viktigt att vi tillskapar fler platser för tyvärr nödvändig inlåsning för att rättsstaten ska kunna fortsätta fungera.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:1 Budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 4:

1. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 7 000 fler poliser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler utbildningsplatser och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda polislöner och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utrustningslyft och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kroppskameror och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra beredskapspolisen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:135 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beställa en ny Brårapport om invandrarbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:735 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler civilanställda inom polisen så att fler utbildade poliser kan komma ut i fält, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda fler poliser och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig skadeståndsgaranti och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2359 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler poliser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra beredskapspolisen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en forced marriage unit enligt brittisk modell bör inrättas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2621 av Johan Hedin m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2763 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Åklagarmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges Domstolar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka antalet anställda inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild lönesatsning riktad mot poliser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Polismyndigheten med 10 000 fler polisanställda till år 2024 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra höjda polislöner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild satsning på polisens hundresurs för att hitta fler vapen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2915 av Sofia Damm m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en forced marriage unit enligt brittisk modell ska inrättas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2936 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minst 10 000 fler polisanställda 2024 och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja polisernas löner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utrustningslyft för svensk polis och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkning av Nationellt forensiskt centrum och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad handläggning av vapenlicenser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till Polismyndigheten för att stärka polisens förmåga med bl.a. övervakningskameror i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till Åklagarmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till Sveriges Domstolar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om resurser till Brottsoffermyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördubblad kränkingsersättning till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2977 av Johan Pehrson m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Tusental kronor

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	KD	L
1:1 Polismyndigheten	24 753 720	+1 785 000	+3 290 000	+2 100 000	+720 000	+2 540 000
1:2 Säkerhetspolisen	1 565 509		+110 000			
1:3 Åklagarmyndigheten	1 535 760	+75 000	+160 000		+70 000	+147 000
1:4 Ekobrottsmyndigheten	685 548		+60 000			-2 000
1:5 Sveriges Domstolar	5 684 514	+130 000	+250 000		+560 000	+134 000
1:6 Kriminalvården	8 760 540	+251 000	+750 000		+450 000	+378 000
1:7 Brottsförebyggande rådet	149 806		+14 000			
1:8 Rättsmedicinalverket	429 169					+9 000
1:9 Gentekniknämnden	5 615					
1:10 Brottsoffermyndigheten	47 685	+3 000	+10 000		+20 000	
1:11 Ersättning för skador på grund av brott	121 953		+125 000			+80 000
1:12 Rättsliga biträden m.m.	2 356 357					
1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	39 987					
1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	24 174					
1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	47 157					+555 000
1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	18 924					
1:17 Domarnämnden	8 441					
1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet	108 000					

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	KD	L
Nya anslag						
99:1	Kommunala insatser mot våldsbejakande terror				+30 000	
99:2	Beredskapspolis				+40 000	
99:3	Forced marriage unit				+10 000	
Summa för utgiftsområdet		46 342 859	+2 244 000	+4 769 000	+2 100 000	+1 900 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag 2019 inom utgiftsområde
4 Rättsväsendet

Tusental kronor

Anslag	Avvikelse från Utskottets förslag regeringen	
1:1 Polismyndigheten	+1 585 000	26 338 720
1:2 Säkerhetspolisen	±0	1 565 509
1:3 Åklagarmyndigheten	+75 000	1 610 760
1:4 Ekobrottsmyndigheten	±0	685 548
1:5 Sveriges Domstolar	+130 000	5 814 514
1:6 Kriminalvården	+251 000	9 011 540
1:7 Brottsförebyggande rådet	±0	149 806
1:8 Rättsmedicinalverket	±0	429 169
1:9 Gentekniknämnden	±0	5 615
1:10 Brottsoffermyndigheten	±0	47 685
1:11 Ersättning för skador på grund av brott	±0	121 953
1:12 Rättsliga biträden m.m.	±0	2 356 357
1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	±0	39 987
1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	±0	24 174
1:15 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	±0	47 157
1:16 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	±0	18 924
1:17 Domarnämnden	±0	8 441
1:18 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet	±0	108 000
<i>Nya anslag</i>		
99:1 Kommunala insatser mot våldsbejakande terror	±0	
99:2 Beredskapspolis	±0	
99:3 Forced marriage unit	±0	
Summa för utgiftsområdet	+2 041 000	48 383 859